

CASTRÉN & SNELLMAN

HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUDELLE

Asia Kantajan lausuma asiassa L12/1806

Kantaja Aalto-yliopiston ylioppilaskunta
(entinen Helsingin Kauppa- ja Kauppakorkeakoulun Ylioppilaskunta)
PL 69
02151 ESPOO

(jäljempänä "AYY" tai "kantaja")

Kantajan asiamies ja prosessiosoite

Asianajaja Jouko Huhtala
Asianajotoimisto Castrén & Snellman Oy
PL 233 (Eteläesplanadi 14)
00131 HELSINKI
Puhelin 020 7765 331
Faksi 020 7765 001
Sähköposti jouko.huhtala@castren.fi

Vastaaja Helsingin kauppatieteiden ylioppilaiden säätiö
Pohjoinen Rautatiekatu 21 B, 3.krs
00100 Helsinki

(jäljempänä "KY-säätiö" tai "vastaaja")

Vastaajan asiamies ja prosessiosoite

Asianajajat Seppo Kemppinen ja Oili Kela
Asianajotoimisto Borenius Oy
Yrjönkatu 13 A
00120 HELSINKI
Puhelin +358 9 615 333
Faksi 358 9 6153 3499
Sähköposti seppo.kemppinen@borenius.com ja oili.kela@borenius.com

SISÄLLYSLUETTELO

1	ALUKSI	3
2	KANNEVAATIMUKSEN TÄSMENNYS.....	3
3	KANNEPERUSTEEN TÄSMENNYS	4
4	MISTÄ ASIASSA ON KYSYMYS?	4
5	PROSESSIVÄITTEESTÄ	6
5.1	AYY ajaa velvoitekannetta	6
5.2	AYY on lahjoitettuun omaisuuteen oikeutettu taho.....	7
5.3	AYY on KY:n seuraaja	9
6	JUTUN TOSISEIKASTO	10
6.1	KY:n ja KY-säätiön tavoite.....	10
6.2	KY ja KY-säätiö tiesivät, että lahjoitussuunnitelmat olivat lainsäätäjän tahdon vastaisia	11
6.3	Lahjoitukset ovat saatu aikaiseksi moitittavalla tavalla	13
6.3.1	Lahjoituksen vastaanottajasäätiö on perustettu moitittavalla tavalla.....	13
6.3.2	Lahjoituspäätökset 30.10.2008	13
6.4	Lahjoituksilla on ollut negatiivinen vaikutus Aalto-yliopiston opiskelijoiden toimintaan	15
6.5	KY-säätiöltä puuttui vilpitön mieli	17
6.6	KY-säätiön menettely oli yhtä moitittavaa kuin KY:n menettely	18
6.7	Hallinto-oikeudellisten päätösten vaikutus tähän asiaan	18
7	YLIOPPILASKUNTA JULKISOIKEUDELLISENA YHDISTYKSENÄ.....	20
8	AYY:N KANNEPERUSTEIDEN OIKEUDELLINEN ARVIOINTI.....	20
8.1	AYY:n oikeus vedota lahjoitustoimien pätemättömyyteen	20
8.2	Pätemättömyysperusteiden soveltuvuudesta ja oikeudellisesta arvostelusta	21
8.2.1	KY:n ja KY-säätiön välinen lahjoitusjärjestely on oikeustoimilain 33 §:n vastainen	21
8.2.2	KY:n ja KY-säätiön välinen lahjoitusjärjestely on oikeustoimilain 36 §:n vastainen	24
8.2.3	Kyseessä on kielletty itsekontrahointi	25
8.2.4	Lahjoitukset ovat hyvän tavan vastaisia	26
8.2.5	Lahjoituksiin liittyy oikeuden väärinkäyttö	27
8.2.6	Lahjoitukset rikkovat shikaanikieltoa	27
8.2.7	Lahjojen täytäntöönpanon edellytykset eivät ole täyttyneet	28
8.2.8	KY-säätiön esittämästä asiantuntijatodistelusta ja viittauksista oikeuskäytäntöön	28
9	KY-SÄÄTIÖN VELVOLLISUUS PALAUTTAA LAHJOITETTU OMAISUUS TAI SEN SIJAAN TULLUT OMAISUUS JA SEN TUOTTO AYY:LLE	29
10	OIKEUDENKÄYNTIKULUISTA	30
11	KIRJALLISET TODISTEET, HENKILÖTODISTELU JA TODISTUSTEEMAT	30
11.1	Muut liitteet.....	31

AYY:N LAUSUMA KY-SÄÄTIÖN VASTAUKSEN JOHDOSTA

1 Aluksi

Helsingin käräjäoikeus on kehottanut Aalto-yliopiston ylioppilaskuntaa antamaan jutussa vastalausuman KY-säätiön 8.6.2012 päiväämään vastauksen johdosta 15.10.2012 mennessä.

AYY uudistaa 11.11.2012 päivätyssä haastehakemuksessa lausutun, ja lisäksi lausuu seuraavaa:

2 Kannevaatimuksen täsmennys

AYY on vaatinut haastehakemuksessa yksilöityjen lahjoitusten pätemättömäksi julistamista. Siltä varalta, ettei käräjäoikeus vastoin AYY:n perusteltua kantaa julistaisi lahjoituksia pätemättömiksi, AYY vaatii toissijaisesti, että lahjat jätettäisiin kokonaisuudessaan oikeustoimilain 36 §:n perusteella huomioon ottamatta ja kumottaisiin, ja että lahjojen ehtoja lahjoitusten kohteen laajuuden suhteen vähintään soviteltaisiin.

AYY on vaatinut haastehakemuksen kohdissa 2 ja 3 seuraavaa:

”2. velvoittaa KY-säätiön palauttamaan kantajalle yllä alakohdassa 1. määritellyn omaisuuden tai sen sijaan tulleen omaisuuden;

3. velvoittaa KY-säätiön suorittamaan kohdassa yksi määritellylle omaisuudelle korkolain (633/1982) 3 §:n ja 12 §:n tarkoittaman korkokannan mukaista tuottokorkoa kunkin lahjoitetun omaisuuserän vastaanottamishetkestä eli 21.12.2009 lukien tämän jutun vireilletulopäivään asti; ”

Vastaaja on vastauksessaan kummeksunut AYY:n käyttämää sanaa ”palauttamaan”. AYY pysyy vaatimuksessaan ja täsmentää, että KY-säätiön on luovutettava, eli palautettava, KY:ltä lahjana saamansa, haastehakemuksessa yksilöity omaisuus tai sen sijaan tullut omaisuus AYY:lle. Mikäli lahjaa ei olisi annettu lainkaan tai mikäli lahjat todetaan tässä oikeudenkäynnissä pätemättömiksi, lahjoitettu omaisuus kuuluisi niihin KY:n varoihin, jotka kokonaisuudessaan siirtyivät 1.1.2012 AYY:lle yliopistolain voimaannpanolaista annetun lain 8 §:n nojalla. Tämän johdosta AYY:llä on oikeus saada kyseinen omaisuus omistukseensa ja hallintaansa.

Vastaaja on vastauksessaan kiistänyt velvollisuutensa maksaa palautettavalle omaisuudelle korkolain mukaista tuottokorkoa. AYY täsmentää tuottoon liittyvän vaatimuksensa ja vaatii, että vastaaja veloitetaan ensisijassa vahingonkorvauksena tai vaihtoehtoisesti perusteettoman edun palautuksena AYY:lle sen tuoton määrän, jonka AYY olisi saanut, mikäli lahjoitettu omaisuus olisi siirtynyt AYY:lle 1.1.2010 tai vaihtoehtoisesti sen tuoton määrän, jonka KY-säätiö on saanut perusteettomana etuna palautettavalle omaisuudelle.

AYY vaatii, että tämän tuoton määräksi arvioidaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 6 §:stä ilmenevällä perusteella 3,5 prosentin vuosituottoa vastaava määrä. Lahjoitetun omaisuuden arvona on pidettävä vähintään 42.000.000 euroa. Tämä arvo tulee täsmentymään oikeudenkäynnin aikana, kun käytössä ovat vastaajan tilinpäätökset ainakin vuosilta 2009–2012. Tämän korvauksen laskemisen alkamisajankohta on 1.1.2010, jolloin omaisuuden olisi pitänyt siirtyä AYY:lle. AYY vaatii lisäksi, että vastaaja veloitetaan suorittamaan tälle lahjoitetun omaisuuden tuottoa vastaavalle määrälle korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua viivästyskoron kuukauden kuluessa tämän vastalausuman lähettämispäivästä lukien.

AYY katsoo ensisijaisesti, että lahjoituksia on pidettävä pätemättöminä ja ne tulee siksi kumota.

Siinä tapauksessa, että lahjoja ei vastoin AYY:n perusteltua käsitystä pidettäisi pätemättöminä, tulee jutussa esitettyjen tosiseikkojen valossa lahjoja pitää oikeustoimilain 36 §:n mielessä kokonaisuudessaan kohtuuttomina ja jättää ne huomioon ottamatta. Toissijaisesti lahjoituksia tulee sovitella oikeustoimilain 36 §:n perusteella.

Kohtuuttomuuteen vedotessaan AYY viittaa samoihin tosiseikkoihin kuin aikaisemmin käyttämiensä kanneperusteiden osalta. Kohtuuttomuus johtuu muun ohella siitä, että KY, KY-säätiö ja näiden molempien puolesta toimineet, samat henkilöt käyttivät hyväkseen yksipuolisesti asemaansa, eikä loukattu osapuoli AYY päässyt millään tavoin vaikuttamaan lahjoituksiin. Kohtuuttomuuden aiheuttaa myös, että KY lahjoitti yli 42.000.000 euron arvosta omaisuuttaan (yli 55 prosenttia KY:n silloisen kokonaisomaisuuden arvosta) vastaajalle, minkä seurauksena KY:lle jäi sen varoista vain vähäisenä pidettävä osa. Kohtuuttomuutta arvioitaessa on merkityksellistä, lahjoittiko KY omaisuudestaan vallinneissa oloissa sen talouden kannalta merkityksellisen vai suurimman osan.

Tämän riidan kohteena olevilla lahjoituksilla rikottiin myös niitä edellytyksiä, joilla ylioppilaskunnat yhdistettiin. TKY ja TOKYO vastustivat KY:n suunnitelmia lahjoituksia KY-säätiölle. Ne ilmoittivat ennen KY:lle ennen KY:n lahjoituspäätöksiä, että niiden omaisuus siirtyy yhdistyväällä ylioppilaskunnalle kokonaisuudessaan. KY:n, KY-säätiön ja niiden puolesta toimineiden henkilöiden tiedossa oli, että kaksi muuta ylioppilaskuntaa edellyttivät varojen siirtymistä kokonaisuudessaan. Tämä oli myös lainsäätäjän tarkoitus. AYY vetoaakin kanneperusteena myös ylioppilaskuntien yhdistämisen edellytysten rikkomiseen ja tähän liittyvään edellytysoppiin.

Mitä puolestaan tulee AYY:n vahingonkorvausvaatimukseen, sen perusteeksi riittää, että käräjäoikeus julistaa tässä jutussa riidan kohteena olevat lahjoitukset pätemättömiksi. Pätemättömyysperusteet osoittavat vastaajan tuottamuksen. KY-säätiö on ensisijaisesti vastuussa sopimusperusteisen vahingonkorvausvastuun nojalla. KY:n ja KY-säätiön väliset lahjoitukset ovat varallisuus oikeudellisia oikeustoimia. Toissijaisesti KY-säätiön vahingonkorvausvastuu voidaan perustaa myös vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:ään.

Tuottovaatimuksen perusteeksi vaihtoehtoisesti vaaditun perusteettoman edun palautuksen osalta edellytykset puolestaan täyttyvät, mikäli:

1. vastaaja on saanut etua pätemättöminä pidettävien lahjoitusten tuottoa;
2. vastaajan saamaa etua on pidettävä perusteettomana, mikä on selvää, jos lahjoitukset julistetaan pätemättömiksi ja että
3. vastaaja muutoin hyötyisi toisen eli AYY:n kustannuksella, mikä niinkään on selvää, jos lahjoitukset julistetaan pätemättömiksi.

Nämä edellytykset täyttyvät tässä asiassa.

Tämä asia pohjautuu KY:n ja KY-säätiön puolesta toimineiden henkilöiden tekemään päätökseen lahjoittaa AYY:n vahingoksi yli puolet (yli 55 prosenttia) KY:n omaisuudesta KY-säätiölle. Lahjoitusten tarkoitus oli estää ylioppilaskunnan voimaantumista annetun lain 8 §:ssä ilmaistu määräys, jonka mukaan yhdistyvien ylioppilaskuntien omaisuus kokonaisuudessaan tuli siirtyä uudelle ylioppilaskunnalle, eli AYY:lle. KY:ltä AYY:lle siirtyneen omaisuuden prosentuaalinen osuus KY:n kokonaisvaroista on tosiasiallisesti jopa alle 45 prosenttia, koska KY

siirsi AYY:lle asuntolakantansa, jota ei mitenkään voida käyttää AYY:n toiminnan rahoittamisessa, ja jolla ei ole lainkaan arvoa sijoitusomaisuutena.

Tämän riidan osapuolina ovat siten lahjoitusten hyödynsaaja KY-säätiö ja vahingonkärsijä AYY. Kyse ei ole, päinvastoin kuin KY-säätiö väittää, kahden entisen ylioppilaskunnan eli TKY:n ja KY:n välisistä näkemuseroista. Kannetta ajaa AYY, joka edustaa niin entisten KY:n, TKY:n ja TOKYO:n jäsenistöä, jotka nyt ovat AYY:n jäsenkuntaa. Kyse on siis AYY:n ja sen jäsenten loukatuista oikeuksista, eli yksityisoikeudellisesta varallisuusjärjestelyn pätevyyttä koskevasta riidasta.

Asia on saanut alkunsa viimeistään 15.1.2007, kun KY:n ja KY-säätiön puolesta toimineet henkilöt tulivat viimeistään tietoiseksi lainsäätäjän aiikeesta yhdistää kolme olemassa olevaa ylioppilaskuntaa yhteen uuteen ylioppilaskuntaan.¹ Koska KY:n ja KY-säätiön puolesta toimineet henkilöt eivät halunneet hyväksyä tiedossaan ollutta tulevaa lakia ja sen mukaista lainsäätäjän tarkoitusta, vuonna 2007 alkoi pitkä suunnitelmallinen prosessi, jossa toteutettiin AYY:tä vahingoittava omaisuuden siirto pois ylioppilaskunnalta (KY:ltä ja siten AYY:ltä) yksityiselle säätiölle. Tähän pitkään prosessiin sisältyivät seuraavat vaiheet:

- i) KY:n piirissä alettiin valmistella vastatoimia tulevan lain kiertämiseksi vuonna 2007;
- ii) KY-yhdistys perustettiin;
- iii) KY-säätiö perustettiin;
- iv) tarvittavat hallinnolliset päätökset (KY:n edustajisto ja hallitus) teetettiin;
- v) lahjakirjat allekirjoitettiin;
- vi) 21.12.2009 escrow-sopimus allekirjoitettiin; ja viimeiseksi
- vii) 31.12.2009 lahjoitusmenettelyyn liittyviä asiakirjoja tuhottiin tarkoituksellisesti.

Lahjoitukset valmisteltiin ja pantiin täytäntöön siten, että KY:n jäsenkunnan tai ulkopuolisten olisi mahdollisimman vaikeaa puuttua lahjoitusjärjestelyyn. Järjestelyt tehtiin niin salassa kuin mahdollista, jopa niin että KY-säätiö päätettiin perustaa bulvaania käyttäen. Salailu on riidatonta, kun KY-säätiön vastauksen sivulla 73 todetaan:

”Riidatonta on se, että lahjoituksiin liittyvää kaikkea tietoa ei jaettu vastapuolella oleville tekkareille.”

Kun KY:n jäsenistöstä merkittävä osa opiskeli sekä Kauppakorkeakoulussa että Teknillisessä Korkeakoulussa, seuraa yllä olevasta loogisesti, että asia salattiin myös KY:n jäseniltä.

Järjestelyssä samat henkilöt, jotka toimivat KY:n edustajiston ja hallituksen jäsenenä, miehittivät KY-yhdistyksen ja KY-säätiön hallinnon paikat. Tällä varmistettiin, ettei kukaan ulkopuolinen esittäisi kriittisiä kannanottoja järjestelyn sopivuudesta. Tällä esteettömyysnäkökohdista piittaamattomalla itsekontrahoinnilla, edustusvallan yhtymisellä, saatiin muodollisesti pätevästi perustetuksi KY-säätiö ja KY:n edustajisto päättämään riidanalaisista lahjoituksista.

Lahjoitusten tarkoitus oli selkeästi lainsäätäjän tarkoituksen ja hyvän tavan vastainen. KY ja sen puolesta toimineet henkilöt eivät ole toimineet hyväksyttävällä tavalla pyrkiessään vastoin lainsäätäjän tarkoitusta ”ulkoistamaan” yksi-

¹ Teknillisen korkeakoulun, Helsingin kauppakorkeakoulun ja Taideteollisen korkeakoulun yhdistyminen uudeksi yliopistoksi (Opetusministeriön työryhmän muistioita ja selvityksiä 2007:16) -nimisen raportin liite 5 koskien ylioppilaskuntien kuulemista (AYY:n kirjallinen todiste 19).

tyiselle yhdistykselle ja KY-säätiölle ylioppilaskunnalle kuuluvia toimia. Tätä korostaa se, ettei ”ulkoistettu” toiminta ole kaikkien opiskelijoiden, ei edes kaikkien kauppatieteilijöiden, käytettävissä. On riidatonta, että kaikki kauppatieteilijät eivät ole KY-yhdistyksen jäseniä ja siten sen tarjoamien ja KY-säätiön varoilla tuettujen palveluiden piirissä. Säätiön väite siitä, että järjestelyn tavoitteena olisi ollut kunniallisesti edistää KY:n opiskelijoiden etua, ei ole siis kestävä.

Lahjoituksilla on ollut merkittävä negatiivinen vaikutus AYY:n jäsenkuntaan, Aalto-yliopiston opiskelijoihin. AYY:n tulevaisuuden kannalta olisi ollut täysin kestämatöntä, jos TKY olisi toiminut samalla tavalla kuin KY ja lahjoittanut yli puolet omaisuudestaan pois ennen ylioppilaskuntien yhdistymishetkeä.

Lahjoituksia rasittavat myös muut AYY:n käyttämät kanneperusteet. KY-säätiön esittämien väitteiden johdosta on vielä syytä korostaa, että lahjotustoi-
mien kunnianvastaisuus ja arvottomuus arvioidaan kokonaisarvioinnin perusteella, jolloin arvioinnissa tulee ottaa huomioon kaikki lahjoitustoimiin liittyvät olosuhteet, myös muut itsenäiset pätemättömyysperusteet.

Asiassa on erityisesti otettava huomioon tilanteen ainutlaatuisuus. Kyseessä on ollut lailla toteutettu itsenäisten oikeushenkilöiden (KY, TKY ja TOKYO) pakkoyhdistäminen ja tähän liittynyt kyseisten oikeushenkilöiden omaisuuksien pakkoyhdistäminen. Vastaavanlaista, vertailukelpoista järjestelyä ei liene löydettävissä. Yliopistolain uudistus, jonka osa myös ylioppilaskuntien uudistaminen on, oli ajallisestikin mittava lainvalmisteluprosessi, mikä antoi tilaisuuden KY:n ja KY-säätiön omaisuusratkaisulle, sillä tieto tulevasta laista oli käytettävissä huomattavasti ennen sen voimaantuloa. Ryhtymisen tulevan lainsäädännön vaikutukset tyhjäksi tekeviin, epätavallisiin ja huomattavanlaajuisiin varallisuusjärjestelyihin ei ole hyväksyttävää. KY:n ja KY-säätiön käytettävissä ollut, sallittu tapa päästä samaan lopputulokseen olisi ollut lobata niiden kannattama omaisuusratkaisu läpi lainvalmisteluvaiheessa ja täten vaikuttaa tulevan lain sisältöön. Lobbauksesta huolimatta² lainvalmistelussa kuitenkin päädyttiin ratkaisuun, jossa kaikkien yhdistyvien ylioppilaskuntien omaisuus siirtyi AYY:lle, mikä asettaa KY:n ja KY-säätiön väliset lahjoitustoimet oikeudellisesti kestävämmään asemaan.

On vielä otettava huomioon, että KY, TKY ja TOKYO neuvottelivat omaisuusratkaisusta samalla kuin yliopistolain uudistusta valmisteltiin. Neuvottelut katkesivat KY:n tahtoon säätiöidä merkittävä osuus omaisuudestaan. KY ja KY-säätiö olivat näin ollen jo tuolloin tietoisia, että niiden harkitsemaa omaisuusratkaisua vastustettiin ja pidettiin lainvastaisena. Tämä on riidatonta, koska KY-säätiön vastauksen sivulla 73 todetaan:

”Lahjoituksia valmisteltaessa tiedossa oli, että TKY ja sen aktivistit vastustavat KY:n lahjoituksia KY-säätiölle.”

Seuraavassa käsitellään yksityiskohtaisesti KY-säätiön väitteiden virheellisyydet sekä lahjoituksiin liittyvät pätemättömyysperusteet.

5 Prosessiväitteestä

KY-säätiön esittämä prosessiväite AYY:n asialegitimaation puutteesta on hylätävä, ja käräjäoikeuden tulee ottaa juttu tutkittavakseen.

5.1 AYY ajaa velvoitekannetta

AYY:llä on asialegitimaatio vaatia, että käräjäoikeus velvoittaa vastaajan luovuttamaan (palauttamaan) haastehakemuksessa yksilöity omaisuus tai sen sijaan tullut omaisuus ja suorittamaan korvauksen sen tuotosta kantajalle.

² Selvitys KY:n hankkeesta (AYY:n kirjallinen todiste 7, s. 28)

AYY:llä on tähän liittyen myös asiavaltuus vaatia tehtyjen lahjoitusten pätemättömäksi julistamista ja vedota lahjojen kohtuuttomuuteen. Kyse on velvoitekantteesta, koska AYY vaatii, että käräjäoikeus velvoittaa säätiön luovuttamaan itselleen KY:n vastaajalle lahjoittaman omaisuuden.

AYY väittää, että sillä on parempi oikeus lahjakirjoilla lahjoitettuun omaisuuteen kuin KY-säätiöllä. Varallisuus oikeudellisissa asioissa väite oikeudesta synnyttää asiavaltuuden. Professori Juha Lappalainen on todennut, että kantajan väite hänellä olevasta oikeudesta vastaajaa vastaan synnyttää sekä kantajalle että vastaajalle asialegitimaation.³ Kun tässä jutussa AYY on esittänyt juuri tällaisen väitteen, on prosessiväite hylättävä, ja prosessiväitteen perusteluina esitetyt vastaajan esiin tuomat näkökohdat on käsiteltävä aineellisoikeudellisina väitteitä, jotka ratkaistaan pääasiaratkaisulla.

Vastaaja on prosessiväitteensä tueksi viitannut eräisiin korkeimman oikeuden ratkaisuihin. Näissä KKO:n ratkaisuissa ei ole yhtään sellaista tapausta, jossa kantajan ajaessa velvoitekantetta (eikä vain vahvistus- tai muotoamiskantetta) sivulliselta olisi prosessioikeudellisesti evätty asialegitimaatio. AYY:n käsityksen mukaan KKO ei ylipäänsä ole koskaan antanut velvoitekanteen kyseessä olleen tällaista ratkaisua, mikä olisikin selvästi ristiriidassa vallitsevan oikeustilan kanssa.

5.2 AYY on lahjoitettuun omaisuuteen oikeutettu taho

Siinäkin tapauksessa, että kyseessä ei olisikaan velvoitekanne eikä AYY vaatisi itselleen lahjoitetun omaisuuden omistusoikeutta ja hallintaa, tulisi vastaajan asialegitimaation puuttumista koskeva väite hylätä. AYY:llä olisi silti asialegitimaatio, koska AYY:llä on lahjoitettuun omaisuuteen oikeutetun tahon asema (oikeuskirjallisuudessa käytetään myös termiä ”kvalifioitu vieras”), jolla oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa on katsottu olevan asialegitimaatio ajaa oikeustoimen pätemättömäksi julistamista.

Lahjoituksia koskevassa järjestelyssä KY:n ja KY-säätiö ovat toimineet samojen henkilöiden kautta AYY:n vahingoksi. Itse asiassa ainoa lahjoitusten tarkoitus oli estää AYY:tä saamasta sitä, mitä yliopistolain voimaanpanolain 8 § sille määräsi tulevaksi. AYY ja KY eivät ole oikeushenkilöinä täysin identtisiä. Kuten uuden yliopistolain voimaanpanolaissa käytetty terminologiakin osoittaa, AYY on yhdistyneistä ylioppilaskunnista erillinen uusi oikeushenkilö, jolla on uuden lain mukaiset tehtävänsä. Se, että AYY on KY:n seuraaja (tästä tarkemmin jaksossa 5.3), merkitsee toisaalta sitä, että AYY ei ole KY:hyn nähden mikä tahansa sivullinen. Päinvastoin, KY:n tekemillä oikeustoimilla on välitön vaikutus AYY:n varallisuusasemaan. Tässä jutussa onkin kysymys juuri siitä, että KY-säätiö ja KY sekä näiden molempien puolesta toimineet samat henkilöt pyrkivät estämään voimaanpanolain 8 §:ään tulleen määräyksen ja toimivat kiistatta AYY:n vahingoksi.

KY-säätiön itsensäkin vastauksessaan esille ottama tapaus KKO 2011:68 koski tilannetta, jossa yhteisen vesialueen osaomistaja oli osakaskunnan puolesta, mutta ilman valtuutusta, myynyt koko yhteisen vesialueen toiselle osaomistajalle. Välittömästi ennen myyntiä hän oli luovuttanut omistamastaan vesialueen osuudesta osia kuudelle muulle määrän, joka mahdollisti heidän yhteisten äänien rajoittamattoman huomioon ottamisen äänestettäessä osakaskunnan kokouksessa. Näillä äänillä yhteisen alueen myynti oli seuraavana päivänä osakaskunnan kokouksessa hyväksytty osakaskuntaa sitovaksi. Tästä seuranneesta riidassa oli kysymys mm. siitä, oliko osakaskunnan vähemmistöön jääneillä myyntiä vastustaneilla oikeus moittia järjestelyä mm. oikeustoimilain 33 §:n

³ Lappalaisen mukaan ”itse oikeudenkäynti koskee näet juuri sitä, pitääkö kantajan väite tuon oikeuden ole-massaolosta paikkansa.” Lappalainen vahvistaa myös, että velkomisprosessissa vastaajan väite väärästä kantajasta tai vastaajasta on käytännössä oikeastaan poikkeuksetta asiaväite eikä asialegitimaation puuttumista koskeva prosessiväite (Lappalainen: Siviliiprosessi I (1995, s 274 –).

perusteella. Korkein oikeus, joka vastasi kysymykseen myöntävästi, lausui ratkaisunsa perustelujen kohdissa 11 ja 12 asiasta seuraavan:

”11. Oikeustoimilain mukaisiin pätemättömyysperusteisiin voi lähtökohtaisesti vedota ainoastaan oikeustoimen osapuolen asemassa oleva. Oikeuskäytännössä on kuitenkin jo vanhastaan myös ratkaisuja, joissa oikeustoimilain 33 §:ään viitaten on julistettu pätemättömäksi sellainen sopijapuolten tekemä sopimus, jonka tarkoituksena on loukata sopimuksen ulkopuolisen kolmannen laillista oikeutta (KKO 1961 II 100, 1962 II 80 ja 1975 II 89).

12. Oikeustoimilain 33 § ilmentää siten yleisempää periaatetta, jonka mukaan arvioitaessa sitä, voiko oikeustoimi saada sisältönsä mukaiset vaikutukset, on toisinaan annettava merkitystä myös oikeustoimen vaikuttimien tai seurausten hyväksyttävyydelle. Tällöin voi olla kysymys paitsi oikeustoimen toisen osapuolen myös kolmannen oikeussuojasta, jotta oikeustoimi, jonka tarkoituksena on estää kolmannen oikeuksien toteutumista tai vahingoittaa niitä, ei saisi tällaisia kolmanteen ulottuvia vaikutuksia. Tässä yhteydessä on merkityksellinen myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan soveltamiskäytännöstä ilmenevä sopimusvaltion positiivinen velvollisuus huolehtia siitä, että oikeusjärjestyksessä annetaan omaisuutta koskeville oikeuksille yksityisten välisissä suhteissakin aineellisesti ja menettelyllisesti riittävä suoja (esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio Blumberga v. Latvia, 14.10.2008, kohta 67).”

Tämä korkeimman oikeuden ratkaisu - korkeimman oikeuden aiemman ratkaisukäytännön lisäksi⁴ - on olennaisesti selvittänyt kysymystä siitä, millä edellytyksillä kolmas voi vedota oikeustoimilain pätemättömyysperusteisiin ja erityisesti lain 33 §:ään. Korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntö osoittaa selvästi, että AYY:llä on asialegitimaatio tässä tapauksessa. KY:n toteuttama lahjoitus vaikuttaa AYY:n asemaan hyvin merkittävällä tavalla. Jos lahjoituksia ei olisi toteutettu, koko lahjoitettu omaisuus olisi yliopistolain voimaannpanosta annetun lain 8 §:n mukaan siirtynyt AYY:lle. Sen vuoksi AYY:llä on suojaava vaativa merkittävä oikeudellinen intressi saada tutkituksi, oliko lahjoitus pätevä. Kolmannella taholla ei voisi olla selvempää oikeustoimeen liittyvää intressiä kuin minä yliopistolain voimaannpanosta annetun lain 8 § ja tehtyjen lahjoitusten AYY:n vahingoksi toimimistarkoitus AYY:lle antavat.

Edellä olevan johdosta vastaajan prosessiväitettä ei tulisi hyväksyä, vaikka kyse ei olisikaan velvoitekanteesta. Vastaajan väite puuttuvasta asialegitimaatiosta on kestävämpiä asiaväitteenäkin (jakso 8.1). AYY vetoaa prosessiväitteen kiistämisen perusteeksi asialegitimaationsa osalta lisäksi siihen, mitä jäljempänä tässä vastalausumassa on esitetty AYY:n oikeudesta ajaa pätemättömyyskanetta (jakso 8.1).

⁴ Ratkaisussa KKO 2007:18, jota esim. professori Tammi-Salminen on kommentoinut (Kolmannen mahdollisuus vedota oikeustoimilain pätemättömyysperusteisiin – näkökohtia ratkaisun KKO 2007:18 pohjalta, Lakimies 2007/3 s. 433 (AYY:n liite D), on otettu kanta, että kvalifioidulla sivullisella eli kolmannella taholla, jonka oikeuksiin sopimus haitallisesti vaikuttaa, on asialegitimaatio vaatia sopimuksen pätevyyden tutkimista. Korkein oikeus katsoo puolestaan tapauksessa KKO 2011:68, että omaisuudensuoja, joka jokaisella on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 1 lisäpöytäkirjan 1 artiklan mukaan, edellyttää sitä, että kolmannen vaatimuksille tarjotaan puheena olevissa tilanteissa asianmukainen aineellinen ja menettelyllinen suoja. Tällaisessa tapauksessa kanne on siis tutkittava ja ratkaistava.

Lahjoitettuun omaisuuteen oikeutetun tahon aseman ohella AYY:llä on KY:n seuraajana sellainen asema yliopistolain voimaanpanosta annetun lain 8 §:n perusteella, että se voi vedota kyseisten lahjojen pätemättömyyteen. AYY:n asialegitimaation kannalta seuraannolla ei ole yksistään ratkaisevaa merkitystä. Vielä vähemmän merkitystä lopputuloksen kannalta on kysymyksellä, onko kyse ollut erikois- vai yleisseuraannosta. Seuraannolla on erityinen merkitys kuitenkin siinä, että lahjoitusten tultua todettua pätemättömiksi, lahjoitettu omaisuus kuuluu edellä mainitun voimaanpanolain 8 §:n nojalla AYY:lle, ja tällä on oikeus vaatia omaisuutta itselleen. Selvyyden vuoksi vielä todettakoon, että KY jo lahjakirjoissa ja myöhemmin lahjakirjojen täytäntöönpanoon liittyvässä escrow-sopimuksessa on oikein katsonut AYY:n tulevan KY:n sijaan.⁵

On syytä tarkastella asiavaltuutusta hieman tarkemmin:

Yliopistolain voimaanpanosta annetun lain 8 §:n mukaan yhdistyvien ylioppilaskuntien varallisuus siirtyi kokonaisuudessaan uudelle ylioppilaskunnalle. Uusi ylioppilaskunta vastaa lain mukaan muun muassa velka-, hankinta-, palvelu- ja muista sitoumuksista, joihin yhdistyvien yliopistojen ylioppilaskunnat ovat sitoutuneet ja jotka koskevat uudelle ylioppilaskunnalle siirtyvää omaisuutta ja toimintaa. Lain voimaantullessa KY:n varallisuus ja velvoitteet siirtyivät siten AYY:lle. Tässä mielessä AYY on KY:n yleisseuraaja. Tämän jutun ratkaisun kannalta ei ole tarkoituksenmukaista syvällisemmin pohtia sitä, onko voimaanpanolain 8 §:n tarkoittama varojen siirtyminen AYY:lle erikois- vai yleisseuraantoa vai onko kyse erityislakiin perustuvasta seuraannosta *sui generis*, sillä tällä ei ole merkitystä AYY:n asialegitimaation kannalta.

KY-säätiö väittää AYY:n seuraaja-asemaan liittyen, että AYY olisi KY:n yleisseuraajana sidottu KY:n menettelyyn, eikä voisi vedota oikeustoimilain 33 §:ään laajemmin kuin KY itse olisi voinut. KY-säätiö pyrkii siis väittämään, että AYY ei saisi vedota sen vahingoittamiseksi tehdyn oikeustoimen pätemättömyyteen sen vuoksi, että oikeustoimen tekijä KY on sittemmin sulautunut loukattujen tahojen kanssa AYY:n synnyttäneessä järjestelyssä. Tämä ei ole kestävä argumentti, vaan täysin vastoin pätemättömyysnormien suojatarkoitusta. Todettakoon tässä vielä, että vastoin sitä, mitä KY-säätiön vastauksessa esitetään, yksin KY:tä ei ole syyllistynyt sopimattomaan menettelyyn, vaan myös KY-säätiö on.

Vastaajan väittää, että AYY ei voisi, mikäli kyse olisi yleisseuraannosta, vaatia lahjojen pätemättömäksi julistamista, koska KY:llä ei vastaajan mielestä tätä oikeutta ollut. Tämä väite ei ole kestävä. AYY:n asemaa on ensisijassa arvioitava ns. kvalifioituna sivullisena, jonka vahingoittamistarkoituksessa koko lahjoitusjärjestelyyn ryhdyttiin. Sen hallintoelimet muodostaneet henkilöt toimivat samalla lahjan saajana olleen säätiön toimieliminä ja näiden henkilöiden ja säätiön tavoitteena oli saada KY tekemään AYY:n vahingoksi lahjoitukset. Tällaiseen itsekontrahtointiin, tai ”edustusvallan yhtymiseen” on pohjoismaisessa oikeuskirjallisuudessa suhtauduttu sopimuksentekotapana ”varsin torjuvasti”.⁶ Tällaisen edustusvallan yhtymisen ollessa kyseessä AYY:n asema lahjoitettuun omaisuuteen oikeutettuna tahona korostuu vielä entisestään (tältä osin viitataan edelliseen jaksoon 5.2).

AYY:n seuraaja-asemaa vahvistaa erityisesti se, että lahjan saajatahoa edustava Jenni Laakso on lähettänyt AYY:lle KY:n toiminnasta ajalta ennen 31.12.2009 eli ennen ylioppilaskuntien yhdistymistä aiheutuneita laskuja AYY:n maksettavaksi seuraaja-aseman perusteella.⁷ Järjestyksen vuoksi AYY toteaa vielä, että yliopistolain voimaanpanolain 8 §:ää noudattaen hallinto-tuomioistuimet lii-

⁵ Ks. 17.11.2008 päivätyjen lahjakirjojen ehdot 2-4 ja 21.12.2009 päivätyn escrow-sopimuksen ehto 6.2.

⁶ Ks. Hemmo, Sopimusoikeus I, s. 461–462.

⁷ Katso esimerkiksi Jenni Laakson lähettämä sähköposti Arja Ripatille 29.3.2010 (AYY:n kirjallinen todiste 20).

tännäisissä hallintoriidoissa ovat pitäneet AYY:tä KY:n seuraajana, vaikka AYY ei olekaan itse suoraan ko. hallintoriitojen osapuoli korkeimmalta hallinto-oikeudelta hakemaansa purkua lukuun ottamatta. Todettakoon vielä, että KY-säätiö on väittänyt, että korkein hallinto-oikeus ei ole pitänyt AYY:tä KY:n seuraajana (vastauksen s. 13), koska se ei ole kuullut AYY:tä lainkaan eräessä hallintoriidassa, joka on ratkaistu vuonna 2009. Tämä väite on ilmeisen väärä, koska AYY ei ollut vielä olemassa kyseisen hallintoprosessin ollessa vireillä.

AYY:llä on asiassa asialegitimaatio viimeistään perustuen sen asemaan KY:n seuraajana riippumatta seuraantolajista.

6 Jutun tosiseikasto

Haastehakemuksessa on käsitelty jutun tosiseikastoa, minkä lisäksi AYY kiinnittää käräjäoikeuden huomiota vielä seuraavaan:

6.1 KY:n ja KY-säätiön tavoite

KY:n ja KY-säätiön tavoite oli hyvin selkeä; siirtää mahdollisimman suuri osa KY:n varallisuudesta pois julkisoikeudelliselta ylioppilaskunnalta ennen uuden ylioppilaskunnan syntymistä, jotta tämä varallisuus ei siirtyisi tähän uuteen ylioppilaskuntaan, eli AYY:lle. Tämä tarkoitus on kirjattu suoraan lahjakirjoihin, joiden ehtojen mukaan:

”Jos KY ei lakkaa olemasta itsenäisenä kauppatieteen opiskelijoiden ylioppilaskuntana, purkautuu lahjoitus.”

Syynä varojen siirtämiselle pois tulevalta ylioppilaskunnalta oli KY:n johdossa vallitseva käsitys siitä, että KY ei voinut ”luottaa että tuleva yo-kunta antaisi tarpeeksi varoja kylteriyhdistykselle” ja että se ei voinut ”odottaa muiden tekemän päätöksiä puolestamme” [KY:n johdon puolesta].⁸ AYY:n käsityksen mukaan on riidatonta, että lahjoitusten tarkoituksena oli siirtää lahjoitettavat varat pois KY:ltä siksi, että ne eivät siirtyisi AYY:lle eli taholle, jonka intressipiiriin kuuluu muitakin kuin kauppatieteiden opiskelijoita.

Yliopistouudistuksen ja lainsäätäjän tarkoitus oli päinvastainen. Yliopistolain uudistuksen lähtökohtana oli, että jokaisessa yliopistossa on yksi ylioppilaskunta ja että olemassa olevat KY, TKY ja TOKYO yhdistyisivät. Näin haluttiin turvata muun muassa opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet.⁹ Lainsäätäjän tavoitteena ei ollut luoda tilanne, jossa eri tieteenalojen opiskelijoiden intressit valvottaisiin erillisissä elimissä. KY:n ja sittemmin myös KY-säätiön puolesta toimineet henkilöt olivat lainuudistuksen alkuvaiheessa tehneet aktiivista lobbaukstyötä politiikkoihin). He olivat mm. selvittäneet mahdollisuutta luoda erillinen kauppatieteellinen elin, esimerkiksi kauppatieteellisen osakunnan muodossa, mutta lainsäätäjä oli tyrmännyt tämän idean.¹⁰ Lainsäätäjä oli siis hyvin tietoinen KY:n halusta luoda erillinen kauppatieteilijöiden intressiorganisaatio mutta ei pitänyt tätä toivottavana tai edes mahdollisena.¹¹ Lakia valmisteltaessa lainsäätäjä lähti päinvastoin siitä, että yhdistyvien ylioppilaskuntien varallisuus kokonaisuudessaan siirtyy uudelle ylioppilaskunnalle. Tämä lainsäätäjän tarkoitus käy ilmi suoraan hallituksen esityksestä yliopistolain voimaanpanolaiksi (HE 7/2009) jossa on todettu, että:

*”yhdistyvien ylioppilaskuntien varallisuus kokonaisuudessaan siirtyy uudelle ylioppilaskunnalle”. (alleviivaus laati-
jan)*

⁸ KY:n hallituksen skenaariot vuodelta 2007 (AYY:n kirjallinen todiste 8).

⁹ Hallitusneuvos Eerikki Nurmen lausunto (AYY:n kirjallinen todiste 3).

¹⁰ Selvitys KY:n hankkeesta (AYY:n kirjallinen todiste 7, s. 28).

¹¹ Ks. hallitusneuvos Eerikki Nurmen lausunto (AYY:n kirjallinen todiste 3) ja neuvottelumuistio KY:n ja opetusministeriön virkamiesten tapaamisesta keväältä 2008 (AYY:n kirjallinen todiste 19).

Myös henkilöt, jotka toimivat KY:n ja sittemmin perustetun KY-säätiön johdossa, kun lahjoituksia alettiin suunnitella ja kun niitä lopulta pantiin täytäntöön, tiedostivat hyvin lainsäätäjän tarkoituksen vanhojen ylioppilaskuntien varallisuuden kohtalosta. Tämä käy ilmi esim. edustajistolle annetusta selvityksestä¹² ja Kasper Stenbäckin laatimasta KYH Tulevaisuuskoulutus Power Point-sarjasta¹³ joissa on todettu:

”OPM indikoinut jo syksyllä 2007 virkamiestasolla, että tulevat vain ratkaisua, jossa koko omaisuus menee yhteen.”

Lainsäätäjän päinvastaisista tavoitteista huolimatta KY:n ja sittemmin myös KY-säätiön johdossa olevat henkilöt ryhtyivät toimiin varallisuuden siirtämiseksi pois uuden ylioppilaskunnan ulottuville. AYY:n käsityksen mukaan on selvää, että KY, KY-säätiö ja näiden puolesta toimineet, samat henkilöt toimivat tietoisesti tavalla, joka oli vastoin lainvalmistelun ja voimaan tulleiden lakien tarkoitusta yhdistyville ylioppilaskunnilta AYY:lle siirtyvän omaisuuden suhteen.

KY ikään kuin perusti tehtävänsä jatkamaan uuden ”ylioppilaskunnan”, joka ei muodollisesti ole ylioppilaskunta. Tämä on selkeästi vastoin ylioppilaskuntien yhdistämispäämäärää ja yhden ylioppilaskunnan ajatusta. Tilanteen kummallisuutta korostaa entisestään, että käytännössä KY-säätiön ja KY-yhdistyksen alle järjestetty toiminta vastaa täysin sitä toimintaa, jota myös AYY:n alla järjestetään.

6.2 KY ja KY-säätiö tiesivät, että lahjoitussuunnitelmat olivat lainsäätäjän tahdon vastaisia

KY:n johdossa olevat henkilöt tiesivät itse, että heidän suunnitelmat olivat laillisesti ja moraalisesti kyseenalaisia. Koska KY:n johto tiesi, että heidän lahjoitusvalmisteluihin liittyi ”[p]aljon valonarkaa valmisteluasiaa”¹⁴, valmistelu tapahtui paljolti salaa KY:n jäsenkunnalta, kuten haastehakemuksen kohdassa 4.1.3 ja 4.1.4 on selostettu. Opetusministeriö oli myös ilmoittanut kantansa siitä, että omaisuuden luovutus on kyseenalainen. Uuden yliopistolain valmistelua johtava hallitusneuvos Eerikki Nurmi korosti KY:n johdolle, että omaisuuden luovuttaminen voisi johtaa vahingonkorvausvastuuseen ja totesi, että varallisuuden siirrosta seuraisi välttämättä oikeudellisia prosesseja.¹⁵ Näin voimakkaan kannanoton jälkeen ei ole voinut olla epäselvää, mikä oli lainsäätäjän tahdo ja miten se suhtautui mahdolliseen varallisuuden siirtoon säätiölle.

KY-säätiön siteeraama Misukan sähköpostiviesti ei ilmaise lainsäätäjän tahtotilaa. Kuten viestistä on luettavissa, Misukka ei ota kantaa opetusministeriön tavoitteisiin ja tarkoitukseen uuden ylioppilaskunnan osalta. Misukka on viestissä kehottanut osapuolia sovinnolliseen ratkaisuun ja korostanut, että opetusministeriö ei ole toimivaltainen viranomainen, mitä tulee ylioppilaskuntien yksittäisiin päätöksiin. Misukan viesti, toisin kuin hallitusneuvos Nurmen esittämät kannanotot, eivät osoita lainsäätäjän tarkoitusta, vaan ainoastaan viranomaisen ilmoituksen, että se ei virallisesti voi ottaa kantaa KY:n säätiöintisuunnitelmaan. Näin ollen Misukan viesti ei osoita, että opetusministeriö suhtautuisi hyväksyttävästi KY:n mahdolliseen varallisuuden luovutukseen.

KY:n johdossa olevien henkilöiden tietoisuus lainsäätäjän tarkoituksesta ja näkemyksestä käy myös ilmi KY:n edustajistolle annetusta selvityksestä¹⁶, jonka

¹² Selvitys KY:n hankkeesta (AYY:n kirjallinen todiste 7).

¹³ Kasper Stenbäckin laatima KYH Tulevaisuuskoulutus Power Point-sarja (AYY:n kirjallinen todiste 15).

¹⁴ Kasper Stenbäckin laatima KYH Tulevaisuuskoulutus Power Point-sarja (AYY:n kirjallinen todiste 15, s. 15).

¹⁵ Neuvottelumuistio KY:n ja opetusministeriön virkamiesten tapaamisesta keväältä 2008 (AYY:n kirjallinen todiste 19).

¹⁶ Ks. Selvitys KY:n hankkeesta (AYY:n kirjallinen todiste 7).

sivulla 14 on todettu, että opetusministeriön kanta ei ole muuttunut vaikka omaisuuden siirtoa on käyty läpi tapaamisessa KY:n asiantuntijoiden, SYL:n ja opetusministeriön kanssa.

Koska KY ymmärsi, että lainsäätäjän tarkoituksen vastaisia lahjoituksia ei olisi helposti toteutettavissa edes muodollisesti lainmukaisella tavalla, se kääntyi oikeudellisena neuvonantajana järjestelyssä sittemmin toimineen Asianajotoimisto Borenius & Kemppinen Oy:n puoleen arvioidakseen omaisuuden luovutukseen liittyviä riskejä. Kuten haastehakemuksessa on todettu, Borenius & Kemppinen arvioi, että säätiön perustamiseen liittyi merkittävä valitusriski, minkä vuoksi KY:n johto päätti pitää säätiön perustamis- ja lahjoitussuunnitelmat salassa.

Vastaja on väittänyt, että jos lainsäätäjän tarkoitus olisi ollut estää tapahtuneen kaltaiset varallisuustoimet, lakiin olisi kirjattu erillinen säännös tästä. Tämä väite on väärä. Ajatus, että yliopistolaissa tai sen voimaanpanolaissa olisi pitänyt taannehtivasti rajoittaa ylioppilaskunnan kelpoisuutta luovuttaa omaisuutta, on kestävä. Sen sijaan jos lainsäätäjän tarkoitus olisi ollut, että ainoastaan tietty määrä yhdistyvien ylioppilaskuntien varallisuudesta siirtyy uuteen ylioppilaskuntaan, olisi tätä koskeva säännös ollut helposti sisällytettävissä lakiin. Lainsisältö muodostui kuitenkin sellaiseksi, että ylioppilaskuntien varallisuus kokonaisuudessaan siirtyi. Tämä oli lainsäätäjän tahto, jota ylioppilaskuntien olisi tullut noudattaa, ja jota TKY noudattikin.

KY-säätiö perustettiin bulvaania käyttäen. Lahjoitukset toteutettiin lopulta niin, että samat henkilöt, jotka suunnittelivat lahjoitusten antamista, miehittivät myös lahjoituksen vastaanottajatahoa, eli säätiötä. KY-säätiö on siten ikään kuin antanut lahjan itselleen. Tällä, myös itsekontrahoinniksi tai edustusvallan yhtymiseksi kutsutulla menettelyllä KY ja KY-säätiö välttyivät ulkopuolisten tahojen puuttumiselta heidän suunnitelmiinsa ja pitivät huolen siitä, että vaikka omaisuus virallisesti siirtyi uudelle omistajalle KY-säätiölle, kontrolli omaisuudesta pysyi *de facto* ennallaan kauppatieteiden ylioppilaiden piirissä.

Koska KY:n ja KY-säätiön johdossa olevat henkilöt olivat tietoisia suunnitelman kyseenalaisuudesta ja siitä, että suunnitelman toteuttamisesta mitä todennäköisimmin tulisi seuraamaan oikeudenkäyntejä, lahjakirjoihin kirjoitettiin ehto siitä, että kaikki lahjoituksesta, lahjoitukseen liittyvästä päätöksenteosta ja/tai lahjoituksen täytäntöönpanosta johtuvista oikeudenkäynneistä aiheutuvat KY:n tai sen puolesta toimineiden henkilöiden oikeudenkäyntikulut katetaan lahjoitettavasta omaisuudesta.

KY tiesi, että AYY:lle tulisi siirtymään seuraannon myötä myös kaikki KY:n hallussa oleva fyysinen ja elektroninen aineisto. KY ja KY-säätiö tuhosivat merkittävän osan lahjoituksia koskevasta materiaalista AYY:n käsityksen mukaan vaikeuttaakseen lahjoituspäätöksien riitauttamista. Tästä johtuen KY:n toimesta tuhottiin noin 2000 sähköisessä muodossa ollutta asiakirjaa KY:n olemassaolon viimeisenä päivänä, uudenvuoton aattona vuonna 2009. Ellei salaamiselle olisi ollut erityistä syytä, on vaikea nähdä syytä, miksi näin suuri vaiva nähtiin aattopäivänä. Mistään arkiston rutiinisiivouksesta ei ollut kysymys. AYY pystyi sittemmin pelastamaan osan tuhottaviksi aiotuista asiakirjoista, jotka sisälsivät myös lahjoituksiin liittyvää tietoa.

KY tiesi, että TKY ja TOKYO vastustivat sen lahjoitusaikeita. Yhdistyvien ylioppilaskuntien välillä käytiin vuonna 2008 yhdistymiseen liittyviä neuvotteluja. Näissä neuvotteluissa käsiteltiin myös siirtyvää omaisuutta. TKY ja TOKYO nimienomaisesti ilmoittivat, että ne tulisivat siirtämään varallisuutensa kokonai-

suudessaan uudelle ylioppilaskunnalle.¹⁷ Näin ollen lahjoituksilla rikottiin myös ylioppilaskuntien yhdistymisen edellytyksiä.

Yllä olevan perusteella AYY pitää riidattomana, että KY ja KY-säätiön johdossa olevat henkilöt ovat tienneet, että lahjoitussuunnitelmat olivat oikeudellisesti ja moraalisesti kyseenalaisia. Oikeustoimilain 33 §:n mukaisen kunnianvastaisuuden ja arvottomuuden olemassaolo käy siten ilmeiseksi jo sillä perusteella, että järjestelyyn ryhtyneet ovat itse tienneet toimivansa kyseenalaisella ja hylätävällä tavalla ja ovat sen vuoksi parhaansa mukaan pyrkinet salaamaan menettelynsä.

6.3 Lahjoitukset ovat saatu aikaiseksi moitittavalla tavalla

6.3.1 Lahjoituksen vastaanottajasäätiö on perustettu moitittavalla tavalla

Kuten haastehakemuksessa on todettu, KY:n johto käytti Seniorikiltaa bulvaanina KY-säätiön perustamisessa. AYY:n käsityksen mukaan on riidatonta, että KY lahjoitti 100.000 euroa Seniorikillalle ja että nämä varat käytettiin KY-säätiön perustamiseen. On myös selvää, että Seniorikillalle annetun lahjoituksen ainoana tarkoituksena oli toimia säätiön alkupääomana.¹⁸

Kuten haastehakemuksessa on myös todettu, KY päätti käyttää KY:n Seniorikiltaa bulvaanina välttääkseen ongelman bulvaanitahon omasta intressistä. KY-säätiö väittää vastauksessaan, että bulvaanin käyttö on sallittua, ja se saattaakin olla sallittua ja perusteltua esimerkiksi joissakin kaupantekotilanteissa. Bulvaanin käyttö ei kuitenkaan ole sallittua silloin, kun ylioppilaskunnan johto haluaa salata lahjoituksen tarkoitusta omalta jäsenkunnalta ja kolmansilta. Näin ollen jo riidan kohteena olevan lahjoituksen vastaanottajan perustamiseen liittyy moitittavaa menettelyä.

KY-säätiö on myöntänyt, että itse lahjoituksen vastaanottajataho, eli KY-säätiö, miehitettiin samoilla henkilöillä, jotka tekivät päätökset lahjoittaa KY:n omaisuutta KY-säätiölle. Kun KY:n ja KY-säätiön edustajat ovat olleet samoja henkilöitä, on kyse ilmiöstä, jota oikeuskirjallisuudessa kutsutaan edustusvallan yhtymiseksi. Kuten edellä on todettu, pohjoismaisessa oikeuskirjallisuudessa on suhtauduttu tällaisen edustusvallan yhtymisen kautta tapahtuneeseen oikeustoimeen "varsin torjuvasti". Näin ollen edustusvallan yhtymisen kautta syntynyt sopimus on jo lähtökohtaisesti pätemättömyysperusteen rasittama.

KY-säätiö esittää, että KY-säätiön perustamisen vaiheilla ei ole merkitystä lahjoitustoimien pätevyyden arvioinnissa. Tämä on väärä käsitys. AYY:n käsityksen mukaan KY-säätiö perustettiin nimenomaan siksi, jotta KY:n varallisuuden lahjoittaminen taholle, joka edelleen olisi saman intressipiirin ohjattavissa, olisi mahdollista. Näin ollen KY-säätiön perustamiseen liittyvät seikat ovat olennaisia lahjoitustoimien arvioinnin kannalta. KY-säätiön perustamiseen liittyvä peittely muun muassa osoittaa KY:n toiminnan tosiasiallisen luonteen ja siviili-oikeudellisen kestävämmyyden.

6.3.2 Lahjoituspäätökset 30.10.2008

Lahjoitussuunnitelmat pidettiin KY:n jäsenkunnalta salassa aina lokakuuhun 2008 asti. Kuten haastehakemuksessa ja yllä on todettu, lahjoitusta suunnittelevat tekivät hyvin järjestelmällisesti ja perinpohjaista työtä sen eteen, etteivät muut kun lahjoitussuunnitelmiin vihkiytyneet saisivat tietää niistä, kun vasta muutamia viikkoja ennen varsinaista päätöksentekoa. Vielä 7.10.2008, kun KY:n jäsenille tiedotettiin suunnitellusta järjestelystä, jäsenistölle kerrottiin ai-

¹⁷ TKY:n kirjelmä KY:n edustajiston jäsenille 29.10.2008 ja tiedote 24.10.2008 (AYY:n kirjalliset todisteet 20 ja 21).

¹⁸ Tämä on todettu muun muassa KY:n Seniorikillan 20-v-juhlavuoden tuki Power Point -esityksen sivulla 5 (AYY:n kirjallinen todiste 16).

noastaan epämääräisin termein suunnitteilla olevasta järjestelystä. Tiedotteen mukaan:

”Kauppatieteilijöiden oman yhdistyksen toiminnan rahoittamiseksi on yhtenä vaihtoehtona harkittu mahdollisuus säätöidä osa KY:n nykyisestä varallisuudesta, mutta suunnitteluprosessi on vielä kesken.”

Tämä KY:n jäsenille annettu tieto lahjoitusaikeista, joka annettiin vain vähän ennen varsinaista päätöksentekoa, ei sisältänyt mitään tietoa suunnitellun varallisuusjärjestelyn mittakaavasta. Tällä menettelyllä KY:n jäsenistöltä on eväty todellinen mahdollisuus ottaa kantaa suunniteltuun järjestelyyn.

Huomautettakoon, että lahjoituspäätöstä tehtäessä KY:n edustajiston päätöksentekijöillä on ollut väärät tiedot lahjoitusten ulkopuolelle jäävän omaisuuden arvosta. AYY:n näkemys KY:lle jääneiden ja AYY:lle siirtyneiden todellisten nettivarojen arvosta on tuotu kattavasti esille haastehakemuksessa.

On sinänsä riidatonta, että KHO on 31.12.2009 pysyttänyt lahjoituspäätökset voimassa. Tällä ei kuitenkaan ole merkitystä tässä asiassa. Kuten jäljempänä todetaan, AYY:n kanne ei miltään osin perustu siihen, että lahjoituksia olisi hallinto-oikeudellisesti lainvastaisia, vaan AYY vaatii, että käräjäoikeus julistaa KY:n tekemät lahjoitukset pätemättömiksi, nimenomaisesti lahjoja rasittavien siviilioikeudellisten virheiden takia. Tätä erottelua käydään tarkemmin läpi lausuman myöhemmässä jaksossa 6.7.

KY ja KY-säätiö olivat täysin tietoisia lahjoituspäätösten sekä siviili- että hallinto-oikeudellisesta kyseenalaisuudesta. 17.11.2008 päivätyt lahjakirjat määräävät lahjoitukset ensinnäkin ehdolliseksi sille, että KY lakkaa olemasta itsenäinen kauppatieteen opiskelijoiden ylioppilaskunta. Tämä epäsuorasti osoittaa, että lahjoitustoimien osapuolilla oli epäilyksiä järjestelyn oikeudellisesta kestävydestä:

- *”Lahjoituspäätöstä tehtäessä oletuksena on ollut, että KY itsenäisenä kauppatieteen opiskelijoiden ylioppilaskuntana lakkaa olemasta yhdistyessään Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan ja Taideteollisen korkeakoulun ylioppilaskunnan kanssa uudeksi Aalto-yliopiston ylioppilaskunnaksi. (Luonnos hallituksen esitykseksi Eduskunnalle uudeksi yliopistolaksi 14.8.2008)”*
- *”Jos KY ei lakkaa olemasta itsenäisenä kauppatieteen opiskelijoiden ylioppilaskuntana, purkautuu lahjoitus.”*
- *”Mikäli lainvoimaisessa tuomioistuimen päätöksessä lahjoitus on katsottu mitättömäksi tai muutoin lain taikka asetuksen vastaiseksi, palautuu Lahjoitettava omaisuus KY:lle tai sen sijaan tullee ylioppilaskunnalle [---].” ja*
- *”Lahjoitus pannaan täytäntöön sen jälkeen, kun lahjoitusta koskeva päätös on saanut lainvoiman.”¹⁹*

Myös lahjoitusten täytäntöönpanon toteuttamiseksi luotu escrow-sopimusjärjestely kertoo KY:n ja KY-säätiön epävarmuudesta tilanteen oikeudellisen arvioinnin suhteen. Escrow-sopimusta (päiväty 21.12.2009) laadittaessa lahjoitusjärjestelystä oli vireillä valitusasia korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Escrow-järjestely on tehty kyseisen vireillä olevan asian vuoksi: sen tarkoituksena oli varmistaa lahjoitetun omaisuuden säilyminen ja lahjoitusten täytäntöönpano siihen asti, kunnes korkein hallinto-oikeus antaa asiassa lainvoimaisen päätöksen.

¹⁹ 17.11.2008 päivätyt lahjakirjat, kohdat 2, 3 ja 4 (AYY:n kirjallinen todiste 1).

Merkittävää lahjoituspäätöksien valmistelussa, tekemisessä ja toimeenpanemisessa KY ja KY-säätiön taholta on, että nämä toimet kertovat kummankin tahon epävarmuudesta järjestelyn oikeudellisen kestävyuden suhteen ja toisaalta tietoisuudesta järjestelyn kyseenalaisesta luonteesta. Molemmat tahot olivat ymmärtäneet, että lahjoituspäätökset saatetaan myöhemmin katsoa moitittaviksi, ja molemmat tahot olivat ymmärtäneet, että jos järjestelyt katsotaan moitittavaksi, loukattu osapuoli on uusi ylioppilaskunta AYY, sillä AYY olisi tässä tilanteessa oikeutettu lahjoitettuun omaisuuteen.

6.4 Lahjoituksilla on ollut negatiivinen vaikutus Aalto-yliopiston opiskelijoiden toimintaan

Lainsäätäjän tarkoitus siis oli, että yhdistyvien ylioppilaskuntien koko varallisuus siirtyisi kokonaisuudessaan uudelle ylioppilaskunnalle. Lainsäätäjän tarkoitus ei ollut, että kaikki yhdistyvät ylioppilaskunnat siirtäisivät saman määrän tai edes saman suhteellisen määrän uuteen ylioppilaskuntaan. Lainsäätäjä ei myöskään määrännyt, että ainoastaan julkisoikeudellinen omaisuus siirtyisi uuteen ylioppilaskuntaan. Kaikki varallisuus oli samassa asemassa eikä hankintatavalla ollut mitään merkitystä sen kannalta, tuliko tämä varallisuus siirtää vai ei.

Koko yliopistohanke perustui ajatukseen, että syntyy uusi yliopisto, jonka yhteydessä toimisi yksi ylioppilaskunta. Tämän tarkoituksen toteuttamista varten kaikkien yhdistyvien yliopistojen ylioppilaskuntien varallisuus tulisi siirtyä kokonaisuudessaan uuteen ylioppilaskuntaan. Myös opiskelijoiden tavoite oli luoda yksi vahva ylioppilaskunta, joka vaikutusvallaltaan olisi HYY:n vertainen, ja jolla olisi vastaavasti hyvät taloudelliset toimintaedellytykset.²⁰ Tämän tavoitteen hengessä TKY:n omaisuus siirtyi lainsäätäjän tarkoituksen mukaisesti kokonaisuudessaan uuteen ylioppilaskuntaan. KY sen sijaan lahjoitti yli puolet (yli 55 prosenttia) omaisuudestaan yllä kuvatulla tavalla KY-säätiölle ennen varojen siirtymishetkeä, jolloin käytännössä alle puolet KY:n omaisuudesta siirtyi sen sijaan tulleelle AYY:lle.

On selvää, että lahjoituksilla on ollut negatiivinen vaikutus AYY:n toimintaan, sillä sen käytettävissä oleva varallisuus on huomattavasti pienempi kuin mitä se olisi ollut, jos KY:n omaisuus olisi siirtynyt lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla AYY:lle. Kuten haastehakemuksessa on jo todettu, ylioppilaskunnalle jäi lahjoitusten jälkeen käyttöomaisuus, eli omakustanneperiaatteella toimivat opiskelija-asuntolat ja sen ohella sijoitusomaisuutta. Siirtyneen sijoitusomaisuuden arvo oli 4,5 miljoonaa euroa.

KY:n, KY-säätiön ja niiden puolesta toimineiden henkilöiden tarkoituksena oli, että kaikki muu omaisuus lahjoitetaan KY-säätiölle paitsi AYY:lle tulevat noin 4.500.000 euron arvosta sijoitusomaisuutta ja asuntolat nettoarvoltaan noin 30.600.000 euroa. Näin myös tapahtui lahjoitusten johdosta. Tämä ilmenee KY-säätiön lahjoituksesta ja Grant Thorntonin raportista.²¹ Vastaaja on esittänyt kritiikkiä Grant Thorntonin raportin oikeellisuudesta ja viitannut TILA:n ratkaisuun, jolla KHT Joakim Rehnille annettiin raporttiin liittyvästä toiminnasta huomautus. Kun lukee TILA:n ratkaisun ja Grant Thorntonin raportin, huomaa, että ne tosiasiahavainnot, joilla on merkitystä tästä riita-asiassa ja jotka raportissa on tehty, eivät ole olleet TILA:n moitteen kohteena. Jutussa tullaan pääkäsitteilyssä todistelun yhteydessä käymään raportin sisältö seikkaperäisemmin läpi.

Vastaaja on halunnut korostaa, että AYY olisi saanut 8 prosentin vuosituoton asuntolakiinteistöistä ja että asuntoloiden merkitys olisi suurempi kuin mitä AYY väittää. Tuottoa kerryttävän sijoitusomaisuuden ohella AYY:lle kiistatta

²⁰ Selvitys KY:n hankkeesta (AYY:n kirjallinen todiste 7, s. 6).

²¹ Ks. Grant Thorntonin raportti, s. 15-18 (AYY:n kirjallinen todiste 2).

siirtyvät opiskelija-asuntolat, joiden käyttöä kuitenkin rajoitti ja rajoittaa edelleen sosiaaliseen asuntotuotantoon kohdistuva lainsäädäntö.

Oheen on liitetty laskelma AYY:lle KY:ltä siirtyneiden kiinteistöyhtiöiden pääoman korosta vuodelta 2011.²² Laskelmasta ilmenee KY:n sijoittama oma pääoma kiinteistöyhtiöittäin; kyseessä on siis 10 %:n oman pääoman sijoitus. Oman pääoman sijoitukset eli tertiäärilainat ovat kaikkien näiden kiinteistöjen osalta 1.982.031 euroa. Tästä määrästä voisi siis erillispäätöksellä periä oman pääoman koron 8 prosenttia *per annum* eli 158.562,50 euroa. Vastaavanlainen laskelman pätee vuoteen 2010.

Vaikka AYY olisi käyttänyt tämän tuoton kokonaisuudessaan muun toiminnan rahoittamiseen, sen vaikutus olisi ollut marginaalinen. AYY on osittanut, että sille siirtyneen asuntolaomaisuuden arvoa ei voida rinnastaa sellaisen sijoitusomaisuuden arvoon, jota KY lahjoitti säätiölle 42.000.000 euron arvosta ja josta AYY:lle siirtyi vain 4.500.000 euron arvosta.

On selvää, että AYY:n taloudelliset mahdollisuudet palvella koko jäsenkuntaansa olisivat aivan toisenlaiset, mikäli lahjoituksia ei olisi tehty tai mikäli lahjoitettu omaisuus nyt määrätään palautettavaksi. Kun 4.500.000 arvoiselle sijoitusomaisuudelle on laskettu 3 prosentin vuosituotto, saadaan varallisuuden vuosituotoksi lisäksi 168.000 euroa. Tämä tarkoittaa sitä, että tästä sijoitusomaisuudesta tulee ylioppilaskunnan käyttöön jokaista jäsentä kohden noin 10 euroa vuodessa. Jos lahjoituksia ei olisi toteutettu, olisi AYY:lle siirtynyt sijoitusomaisuus ollut n. 47 miljoonaa euroa ja vuosituotto samalla 3 prosentilla laskettuna 1,4 miljoonaa euroa, eli yli 94 euroa per opiskelija. Lienee riidatonta, että pienempi sijoitusomaisuus rajoittaa toimintaa suurempaan sijoitusomaisuuteen verrattuna.

KY-säätiö on kummeksunut AYY:n laskentatapaa johtuen siitä, että näillä tuotoilla katetaan myös TKY:stä ja TOKYO:sta siirtyneistä opiskelijoista aiheutuvat ylioppilaskunnan menot. Tämä osoittaa juuri KY-säätiön näkemyksen virheellisen lähtökohdan. KY-säätiö ei halua hyväksyä sitä, että kaikki vanhojen ylioppilaskuntien varat kuuluvat yhtäläisesti kaikille opiskelijoille AYY:ssä. KY-säätiö lähtee edelleen virheellisesti siitä, että käsillä oleva riita on TKY:n ja KY:n välinen riita, vaikka kyseessä on AYY:n, ja siten myös kaikkien Aalto-yliopistossa opiskelevien, loukatusta oikeuksista.

KY-säätiö väittää myös, että kauppatieteiden opiskelijoiden ylioppilaskunnan jäsenmaksu ei noussut lahjoitusten seurauksena. AYY:n jäsenmaksun suuruus määräytyy käytettävissä olevien varojen perusteella. Mitä enemmän AYY saa varjoa käytettäväkseen sijoitusomaisuuden tuotosta, sitä pienemmäksi jäsenmaksu voidaan asettaa. Vaihtoehtoisesti palveluntarjontaa voidaan lisätä. Joka tapauksessa on selvää, että lahjoituksilla on ollut negatiivinen vaikutus kaikkien Aalto-yliopiston opiskelijoiden toimintaan. Todettakoon vielä selvyuden vuoksi, että KY-säätiö väite, että TKY:n jäsenmaksu olisi ollut korkeampi kuin AYY:n, on virheellinen. Kuten KY-säätiö oikein toteaa, TKY:n jäsenmaksu oli 91 euroa lukuvuonna 2008–2009. Lukuvuonna 2010–2011, joka oli ensimmäinen kokonainen lukuvuosi Aalto-yliopiston aikana, AYY:n jäsenmaksu oli 92 euroa.

KY-säätiö edelleen väittää, että AYY:n menot on laskettu väärin, koska niissä on huomioitu myös TKY:n ja TOKYO:n siirtyneiden jäsenten kulut. Tämä osoittaa jälleen KY-säätiön virheellisen lähestymistavan. AYY koostuu entisistä KY:stä, TKY:stä ja TOKYO:sta ja niiden AYY:lle siirtynyt omaisuus, mukaan lukien KY:ltä siirtynyt omaisuus, muodostaan summan, josta katetaan kaikki AYY:n kulut. KY-säätiön ajatusmalli, jonka mukaan AYY:n ilmeisesti tulisi jakaa rahat jäsenten kesken sillä perusteella, mistä ylioppilaskunnasta he ovat siirtyneet, on paitsi käytännössä toteuttamiskelvoton, myös vastoin yliopistolain uudistuksen tarkoitusta. Tällaiseen erotteluun ei muutenkaan ole perusteita.

²² Laskelma kiinteistöyhtiöiden pääoman korosta vuodelta 2011 (AYY:n kirjallinen todiste 21).

KY-säätiö väittää lisäksi, että KY on voinut ylioppilaskuntana organisoida toimintansa ja varojaan uudelleen kokonaisvaltaisesti siltä osin, kun kysymys ei ole julkisen hallintotohtävän hoitamisesta. Asiassa ei kuitenkaan ole kyse siitä, että KY olisi halunnut organisoida uudelleen toimintansa. Kyse on ollut ainoastaan siitä, että KY:n johdossa olevat henkilöt eivät ole halunneet, että KY:n varallisuus siirtyy uuteen ylioppilaskuntaan, mikä käy suoraan ilmi lahjakirjoista ja lahjoitusten ehdollisuudesta.

Kun KY:n varallisuus hyödytti kaikkia kauppatieteitä opiskelevia, hyödyntää sama omaisuus nyt KY-säätiössä lähinnä niitä, jotka ovat halunneet liittyä KY-yhdistyksen jäseniksi. KY-säätiö katsoo, että se ja KY-yhdistys ovat ottaneet vastattavakseen entisen KY:n yksityisen toiminnan lukuun ottamatta asuntolatoimintaa ja KY-palvelu Oy:n toimintaa (KY-säätiön vastauksen s. 35-36). Tähän toimintaan kuului KY-säätiön mukaan muun muassa tutortoiminta, opiskelijoiden sosiaalietuuksista huolehtiminen, jäsenviestintä ja harrastustoiminnan järjestäminen. AYY toimii jo lain perusteella opiskelijoiden, myös kauppatieteilijöiden, yhdyssiteenä ja edunvalvojana ja tarjoaa samat palvelut kuin KY-yhdistys. Näin ollen KY:n varallisuuden lahjoittaminen KY-säätiön ja KY-yhdistyksen toiminnan rahoittamiseksi on luonut lainuudistuksen tarkoituksen vastaisen tilanteen, jossa KY-yhdistykseen kuuluvat kauppatieteen opiskelijat (on riidatonta, että kaikki kauppatieteilijät eivät kuulu KY-yhdistykseen) voivat ikään kuin asioida ”kahdella luukulla”, AYY:ssä ja KY-yhdistyksessä.

On myös huomattava, että AYY:kin järjestää opiskelijoille tutortoimintaa, alumnitoimintaa, jäsenviestintää ja muitakin palveluita, siis sellaisia palveluita, jotka KY-säätiö katsoo, että siirtyi KY:ltä sille ja KY-yhdistykselle. Toisin kun KY-säätiö ja KY-yhdistys, AYY kuitenkin tarjoaa näitä palveluita kaikille jäsenilleen eli yhtäläisesti kauppatieteitä, tekniikkaa ja taidetta opiskeleville. Näin ollen se, että lahjoitukset hyödyntävät lähinnä niitä opiskelijoita, jotka haluavat liittyä KY-yhdistykseen, johtaa myös siihen, että ne samalla ovat kaikkien AYY:n jäsenten haitaksi.

AYY:n kannalta olisi ollut täysin kestävämpiä, jos myös TKY olisi siirtänyt yli puolet omaisuudestaan ylioppilaskunnan ulottumattomille. TKY siirsi kuitenkin omaisuutensa kokonaisuudessaan AYY:lle. Rahastot ja killat, jotka olivat TKY:n piirissä vuonna 2009, ovat olleet siellä tosiasiaa pitkään – paljon ennen kuin uudesta yliopistolaista alettiin keskustella. Rahastot ovat nykyään AYY:n taseessa eikä ylioppilaskunnan ulkopuolella yksityisinä yhteisöinä tai säätiöinä kuten KY-säätiö ja KY-yhdistys. Killat ovat puolestaan yhdistyksiä, joiden varallisuus vastaavasti siirtyi AYY:n taseeseen. TKY:n piirissä olleiden kiltojen ja rahastojen taloudellinen merkitys on olematon verrattuna KY-säätiölle lahjoitettuun omaisuusmassaan. AYY käyttää näiden kiltojen ja rahastojen varallisuutta kaikkien jäsenten hyväksi. Esimerkiksi Teekkaritoiminnan edistämisrahasto, johon vastaaja myös viittaa, myöntää avustusta kenelle tahansa AYY:n jäsenelle, AYY:lle tai sen yhteydessä toimivalle yhteisölle tai yhdistykselle.²³

6.5 KY-säätiöltä puuttui vilpittömän mieli

Muiden kanneperusteiden kuin lahjan täyttämättä jättämistä koskeva peruste ja kohtuullistaminen edellyttävät, että lahjan saajalta puuttui vilpittömän mieli.

Koska kyse oli itsekontrahoinnista tai edustusvallan yhtymisestä, säätiö ei voi vedota vilpittömään mieleen, vaan se on ollut täysin tietoinen seikoista, jotka rasittivat lahjoituksia ja joihin AYY vetoaa tässä oikeudenkäynnissä.

²³ Selostus TTER Rahaston avustuskohteista AYY:n Internet sivuilla (ote otettu 9.10.2012) (AYY:n kirjallinen todiste 22).

Vastaaja ei ole kiistänyt kantajan vaatimuksia vetoamalla vilpittömän mielen suojaan, mistä syystä vilpittömän mielen puuttumista voidaan pitää jutussa riittämättömänä oikeustositseikkana.

6.6 KY-säätiön menettely oli yhtä moitittavaa kuin KY:n menettely

Vastaajan vastauksessa on lähdetty siitä, että AYY katsoisi KY:n olleen yksin AYY:n oikeuksia loukkaava osapuoli, jonka menettelystä seuraisi esimerkiksi oikeustoimilain 33 §:n tarkoittamana kunnianvastaisuus ja arvottomuus. Asia ei ole näin.

Sen lisäksi, että vastaajalta puuttuu vilpittömän mielen suoja, voidaan nähdä, että KY-säätiö toimi yhtä aktiivisesti AYY:n vahingoksi kuin KY:kin. Tämä seuraa siitä, että samat henkilöt olivat tekemässä lahjoituksiin liittyviä päätöksiä ja panemassa päätöksiä ja lahjoja täytäntöön niin KY:ssä kuin KY-säätiössäkin. KY-säätiö tavoitteli järjestelyllä noin 42.000.000 euron arvoista omaisuutta ja mitä suurimmassa määrin järjestelyssä toimittiin sen hyväksi ja AYY:n vahingoksi. Edellä olevasta seuraa, että tätä järjestelyä ja lahjoitusten pätemättömyyttä ei suinkaan tule arvioida siitä lähtökohdasta, että yksin KY ja sen puolesta toimineet henkilöt olisivat toimineet moitittavasti.

Todettakoon vielä selvyden vuoksi, että KY:n moitittava menettely ei myöskään estä sen seuraajaa AYY:tä vetoamasta KY:n menettelyn moitittavuuteen. Tämä olisi täysin vastoin pätemättömyysnormien suojatarkoitusta.

6.7 Hallinto-oikeudellisten päätösten vaikutus tähän asiaan

KY-säätiön vastauksessa käräjäoikeudelle on kiinnitetty paljon huomiota ylioppilaskunnan (hallinto-)oikeudelliseen asemaan ja asiakokonaisuuteen liittyviin hallintotuomioistuinten päätöksiin; erityisesti korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen 31.12.2009. Tämän riita-asian käsittelyn ja ratkaisun kannalta hallinto-oikeudelliset näkökohdat antavat vain puitteet, joissa KY ja sittemmin AYY ovat toimineet. AYY:n kanteessa ei ole mitään sellaista vaatimusta tai kanneperustetta, jotka olisi jollakin tavalla ratkaistu aikaisemmin hallintotuomioistuimissa.

KY-säätiö on liittänyt mukaan yhteensä 13 Helsingin hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä sekä yhden PRH:n tekemän päätöksen ja katsonut, että nämä osoittavat, ettei lahjoituksiin liity kunnianvastaisuutta ja arvottomuutta, hyvän tavan vastaisuutta, oikeuden väärinkäyttöä, shikaania, kiellettyä bulvaanina käyttöä tai esteellisyyden rikkomista. Väite on virheellinen. Kuten vastaajakin toteaa, lainkäyttöelinten asiallinen toimivalta on ehdoton. Tästä seuraa, että yleisellä tuomioistuimella ja hallintotuomioistuimella ei voi olla päällekkäistä toimivaltaa.

Korkeimman hallinto-oikeuden 31.12.2009 antaman ratkaisun ensimmäinen kappale kuvaa aivan oikein ja täsmällisesti, mitä KHO on tutkinut:

”Asiassa on ylioppilaskunta-asetuksen (116/1998) 6 §:n 2 momentin perustuvan ylioppilaskunnan jäsenten valituksen johdosta ratkaistava, ovatko Helsingin kaupparkeakoulun ylioppilaskunnan (KY) edustajiston 30.10.2008 pöytäkirjan 8 ja 9 tehdyt päätökset syntyneet valituksessa esitetyillä perusteilla laista, asetuksesta tai ylioppilaskuntaa koskevista määräyksistä poikkeavassa järjestyksessä tai ovatko ne muuten lain, asetuksen taikka ylioppilaskuntaa koskevien määräysten vastaisia.”

KY-säätiö on vastauksessaan monisanaisesti todennut sivuilla 20–30, kuinka Helsingin hallinto-oikeus on katsonut, että KY ei ole käyttänyt julkista valtaa tehdessään lahjoituspäätöksiä ja pannessaan ne täytäntöön. Korkein hallinto-

oikeus ei ole muuttanut Helsingin hallinto-oikeuden päätöstä, joka tältä osin siten on lainvoimainen. Kyse oli siis yksityisen asian hoitamisesta. Tämä korostaa sitä, että lahjoitusten arviointi kaikilta niiltä osin, joihin AYY:n kanne kohdistuu, tulee arvioida yleisessä tuomioistuimessa. Näin ollen Helsingin hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus eivät ole tutkineet, eivätkä ole voineetkaan tutkia kysymystä siitä, liittyykö KY:n tekemiin lahjoituksiin kunnianvastaisuutta ja arvottomuutta, hyvän tavan vastaisuutta, oikeuden väärinkäyttöä, shikaania, kohtuuttomuutta, kiellettyä bulvaanina käyttöä tai sellaista esteellisyyssuorien rikkomista, joiden perusteella lahjoitustoimet olisivat yksityisoikeudellisesti pätemättömiä. Päätökset eivät siten voi sellaista osoittaakaan.²⁴

KY-säätiö on myös väittänyt, että kärjäoikeus ei ole toimivaltainen tutkimaan, ovatko KY:n lahjoituksia koskevat päätökset syntyneet laista, asetuksesta tai ylioppilaskuntaa koskevista määräyksistä poikkeavassa järjestyksessä tai ovatko ne muuten lain, asetuksen taikka ylioppilaskuntaa koskevien määräysten vastaisia. Väite on joko virheellinen tai vailla merkitystä, riippuen siitä, tarkoitetaanko KY-säätiö, että kärjäoikeudella ei ole lainkaan toimivaltaa tutkia lahjoituspäätösten pätevyyttä, vai sitä, että kärjäoikeus ei voi tutkia lahjoitusten julkisoikeudellista pätevyyttä. AYY ei ole vedonnut tässä riita-asiassa kärjäoikeudessa siihen, että lahjoituksia rasittaisi jokin hallinto-oikeudellinen puute tai virhe. Kanneperusteet ovat puhtaasti siviilioikeudellisia.

AYY on 11.1.2012 päivätyllä haastehakemuksellaan vaatinut, että kärjäoikeus julistaa KY:n tekemät lahjoitukset pätemättömiksi nimenomaisesti lahjoja rasisittavien siviilioikeudellisten virheiden takia. Tämä asia ei ole ollut Helsingin hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavana, vaan toimivalta tämän siviilioikeudellisen asian tutkimiseen kuuluu nimenomaisesti kärjäoikeudelle. Näin ollen KY-säätiön väite kärjäoikeuden puuttuvasta toimivallasta on irrelevantti, sikäli kuin sillä tarkoitetaan toimivaltaa tutkia KY:n tekemien lahjoitusten julkisoikeudellista pätevyyttä, ja väärä, mikäli tarkoitetaan kärjäoikeuden toimivaltaa tutkia lahjoitusten pätevyyttä siviilioikeudellisesti.

KY-säätiö on myös tähän liittyen esittänyt, että siltä osin kun on kyse KY:n tekemien lahjoituspäätösten pätevyydestä hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistuissa asioissa, kärjäoikeus on velvollinen ottamaan nämä päätökset tuomionsa perustaksi. KY-säätiö viittaa oikeuskirjallisuuteen väittäessään, että kärjäoikeuden tulee ottaa ennakkokysymyksen asemassa oleva hallinto-oikeuden ratkaisu päätöksensä perustaksi. On jäänyt epäselväksi, miltä osin KY-säätiö katsoo, että hallinto-oikeuksissa olisi annettu vahvistustuomioksi tulkittava ratkaisu ennakkokysymysten asemassa olevasta oikeussuhteesta tässä asiassa. Tähän asiaan liitty sellaisia ennakkokysymyksen asemassa olevia oikeussuhteita, joista hallintotuomioistuin olisi antanut vahvistustuomioksi katsottavan päätöksen. Lisäksi kun tämän riidan kohteena on KY:n tekemien lahjoitusten siviilioikeudellinen pätevyys, hallintotuomioistuinten päätösten merkitys on erittäin rajallinen. Niistä voidaan kuitenkin päätellä, että hallintotuomioistuimet ovat noudattaneet oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa vahvistettua toimivaltajakoa, jonka mukaan nimenomaan kärjäoikeudella on toimivalta tutkia lahjoituksiin liittyvät siviilioikeudelliset virheet ja niistä johtuva lahjoitustoimen pätemättömyys.

Lopuksi vielä todettakoon, että tässä riita-asiassa ei AYY:n käsityksen mukaan ole merkityksellistä, mitä vastaajan viittaamissa hallintoriidoissa (ks. vastaajan ”muut asiakirjat” 3,5,6,7,8,9,10,11,12,13 ja 14,) on päätetty.

²⁴ Mäenpää, Olli: Hallintoprosessioikeus, Juva 2007, s. 137.

Ylioppilaskunta julkisoikeudellisena yhdistyksenä

Vastaja on kiinnittänyt paljon huomiota ylioppilaskuntien julkisoikeudelliseen luonteeseen sekä siihen, että lahjoitustoimiin eivät ole liittyneet julkisen vallan käyttöä (ks. KY-säätiön vastauksen kohta 3.3.1).

On riidatonta, että ylioppilaskunnalla voi olla niin julkista kuin yksityistäkin toimintaa. On myös riidatonta, että Helsingin hallinto-oikeus on katsonut, että KY:n päätös lahjoittaa omaisuuttaan ei ole julkisen hallintotohtävän hoitamista ja että korkein hallinto-oikeus ei ole tätä päätöstä muuttanut. Näin ollen hallinto-oikeudet ovat lainvoimaisilla päätöksillään vahvistaneet, että lahjoitustoimet ovat olleet osa KY:n yksityistä toimintaa. Tästä seuraa ensinnäkin, että oikeustointen pätevyys arvioidaan oikeustoimilain kannalta. Oikeustoimilain kannalta ei myöskään ole merkitystä sillä, että ylioppilaskunta on julkisoikeudellinen toimija. Lahjoitusten yksityisoikeudellisesta luonteesta seuraa myös, että käräjäoikeudella on yksinomainen toimivalta arvioida lahjoitustoimien pätevyyttä yksityisoikeudellisten sääntöjen kannalta.

8

AYY:n kanneperusteiden oikeudellinen arviointi

8.1

AYY:n oikeus vedota lahjoitustoimien pätemättömyyteen

Edellä prosessiväitteen kiistämisen yhteydessä on jo seikkaperäisesti käsitelty AYY:llä olevaa asialegitimaatiota. Vaikka asialegitimaatioväitettä ei ole tehty lahjan puuttuvaan täyttämiseen liittyvän kanneperusteiden ja kohtuullistamisvaatimuksen osalta, AYY toteaa järjestyksen vuoksi, että vastaavilla perusteilla, mitä AYY on edellä tuonut esiin prosessiväitteen kiistäessään, sillä on asialegitimaatio ajaa kannetta myös näillä perusteilla.

Jutun oikeustositseikasto on tuotu esiin AYY:n haastehakemuksessa ja sitä on täsmennetty edellä tässä vastalausemassa. Seuraavassa arvioidaan, miten ne oikeudelliset perusteet, joihin AYY viittaa, jutun suurelta osin riidattomana pidettävään tosiseikastoon sovellettuina johtavat tässä riita-asiassa AYY:n vaatimaan lahjoitusten pätemättömäksi julistamiseen ja lahjan kohteen olleen omaisuuden luovuttamiseen KY-säätiöltä AYY:lle.

Ratkaisussa 2011:68 korkein oikeus on perustellut asialegitimaation olemassa oloa aikaisemmin jaksossa 5.2 siteeratuista kohdista 11–12 ilmenevällä tavalla ja näiden lisäksi kohdissa 10, 16 ja 17 seuraavilla näkökohdilla, jotka AYY:n käsityksen mukaan sopivat erinomaisesti nyt käsillä olevaan tapaukseen:

”10. Tältä osin kysymys on siitä, onko kerrottua menettelyä pidettävä oikeuden väärinkäyttönä ja hyväksymispäätösten vuoksi lainvastaisena. Oikeuden väärinkäytöllä tarkoitetaan yleensä sellaista menettelyä, joissa muodollisesti laillisia oikeustoimia käytetään hylättävässä tarkoituksessa, kuten toisen oikeuksien vahingoittamiseksi. Lainsäädännössä varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain (oikeustoimilaki) 33 § sisältää tästä nimenomaisen säännöksen. Lainkohdan mukaan oikeustointa, jota muuten olisi pidettävä pätevänä, ei saateta voimaan, jos oikeustoimi on tehty sellaisissa olosuhteissa, että niistä tietoisesti on kunnian vastaista ja arvotonta vedota oikeustoimeen, ja sen, johon oikeustoimi on kohdistettu, täytyy olettaa niistä tietäneen.”

16. Edellä mainituilla perusteilla on ilmeistä, ettei vesialueosuuksien kaupoilla ole ollut muuta tarkoitusta kuin luoda edellytykset niitä seuranneelle yhteisen vesialueen myynnille ja myynnin hyväksymiseksi osakaskokouksessa vaadittavan määränemmistön saavuttamiselle. Järjeste-

lyyn on ryhdytty, jotta yhteinen vesialue voitaisiin luovuttaa sen estämättä, että osakkaiden vähemmistö ei omiin kiinteistöihinsä kuuluvien vesialueosuuksien osalta ole ollut halukas luopumaan osuustaan eikä kannattamaan yhteisen alueen myyntiä.”

17. Tämän vuoksi Korkein oikeus katsoo, että vesialueosuuksien luovutukset on tehty tarkoituksin vahingoittaa KS:n ja hänen myötäpuoltensa oikeuksia ja ettei vesialueosuuksien luovutuksiin perustettua äänivallan käyttöä yhteisen alueen myynnin hyväksymiseksi osakaskunnan kokouksessa siten voida pitää oikeustoimilain 33 §:n säännös huomioon ottaen oikeudellisesti hyväksyttävänä. Osakaskunnan päätös ei ole tältä osin syntynyt lainmukaisesti eikä sitä voida vahvistaa.”

KY-säätiökin on viitannut vastauksessaan tähän ratkaisuun, jossa korkein oikeus on nimenomaisesti katsonut, että kolmannen mahdollisuus vedota oikeustoimilain 33 §:ään ei ole poikkeuksellinen tai lähinnä perheoikeudellisissa kysymyksissä käytettävissä oleva keino. Päinvastoin, se tulee kysymykseen myös muun kolmannen tahon, jonka oikeuksia on sopimuksella tarkoitettu vahingoittaa tai oikeuksien toteutumista estää, kohdalla. Tämä käy selkeästi ilmi verrattaessa korkeimman oikeuden antamaa perustelua vähemmistöön jääneen oikeusneuvoksen mielipiteeseen. Vähemmistöön jääneen oikeusneuvoksen mielestä kolmannen vetoamisoikeus tulisi kysymykseen lähinnä tapauksissa, joilla on liittymiä perhe- tai perintöoikeuteen tai joissa ilmenee tarvetta heikomman suojaamiseen.

AYY pitää selvänä, että käräjäoikeuden julistaessa lahjoitukset pätemättömiksi, lahjoitettu omaisuus, sen sijaan tullut omaisuus ja sen tuotto on luovutettava, eli palautettava, AYY:lle. Oikeuskirjallisuudessa on todettu:

”Pätemättömyydestä seuraa, ettei sopimuksen mukaisten suoritusvelvollisuuksien täyttämiseen voida velvoittaa. Jos suoritukset on jo kokonaan tai osittain ehditty tehdä, sopimuksen toteaminen pätemättömäksi saa aikaan palautusvelvollisuuden. Pätemättömyyden oikeusvaikutukset muistuttavat tältä osin sopimuksen purkamista.”²⁵

Jo yliopistolain voimaanpanosta annetun lain 8 §:n perusteella omaisuus kuuluu AYY:lle. Itse lahjakirjoissakin on määrätty, että lahjoitettu omaisuus kuuluu KY:n sijaan tullee ylioppilaskunnalle, mikäli lahjoitukset olisivat mitättömiä. Tämän johdosta AYY keskittyy seuraavassa arvioimaan jutun tosiseikkoja sen kannalta, täyttävätkö ne oikeutemme pätemättömyydelle asetetut vaatimukset.

8.2 Pätemättömyysperusteiden soveltuvuudesta ja oikeudellisesta arvostelusta

8.2.1 KY:n ja KY-säätiön välinen lahjoitusjärjestely on oikeustoimilain 33 §:n vastainen

AYY toistaa kantansa, että lahjoitukset on nähtävä kunnianvastaisiksi ja arvottomiksi oikeustoimilain 33 §:n perusteella. Seuraavassa korjataan lyhyesti muutamia virheellisiä käsityksiä, jotka ilmenevät KY-säätiön vastauksesta.

Oikeuskirjallisuudessa²⁶ on katsottu, että oikeustoimilain 33 §:ää on voitu soveltaa myös keskenään varsin erilaisiin tosiseikastoihin. Pätemättömyys voi johtua esimerkiksi siitä, että sopimuksella (tässä lahjalla) loukataan kolmannen henkilön oikeusasemaa. Professori Hemmo on mm. todennut, että kunnianvas-

²⁵ Ks. esim. Hemmo, Sopimusoikeus I, s. 321.

²⁶ Ks. esim. Hemmo, Sopimusoikeus I, s. 380 lähtien.

taisuus ja arvottomuus saattaa tulla pohdittavaksi myös sellaisissa sopimuksissa, joiden koko tarkoitus on spekulatiivinen tai kolmatta vahingoittava.

KY ja KY-säätiö tiesivät, että lahjoitusjärjestely oli moraalisesti arveluttava. Valitsevan moraalikäsitelmän kautta KY:n, KY-säätiön ja näiden puolesta toimineiden samojen henkilöiden toimien luonne tulee oikeustoimilain 33 §:n vastaisina selkeästi esiin. Esimerkkinä tästä mainittakoon opetus- ja kulttuuriministeriön hallitusneuvos Eerikki Nurmi, joka on kertonut osapuolille jopa vahingonkorvausriskistä, mikäli tällaiseen lahjoitusmenettelyyn ryhdytään.²⁷ AYY katsoo, että KY:n, KY-säätiön ja näiden molempien puolesta toimineiden henkilöiden toiminta kokonaisuudessaan ja tämän toiminnan tarkoitus johtaa siihen, että lahjoitukset on julistettava pätemättömiksi.

On kuitenkin syytä tarkastella vastaajan eräitä väitteitä hieman tarkemmin: KY-säätiö esittää ensinnäkin, että oikeustoimilain 33 §:n tarkoittamat ”olosuhteet” tarkoittavat konkreettisia seikkoja eivätkä arveluja. AYY ei ole esittänyt arveluita vaan tosiseikkoja tapahtumista, jotka voidaan tässä prosessissa todistaa kirjallisilla todisteilla ja osittain henkilötodistelulla. Edellä tässä vastalausumassa käsitellyt tosiseikat eivät ole arveluita vaan faktoja. AYY:n perusteet ja perustelut kohdistuvat KY:n KY-säätiölle tekemiin lahjoituksiin, jotka ovat konkreettisia oikeustoimia, ja kyseisten lahjoitusten tekohetkellä ja sitä edeltäviin ja sitä seuraaviin tapahtumiin ja olosuhteisiin. KY-säätiön väite, että kanne perustuisi arveluille, on ilmeisen virheellinen.

KY-säätiö väittää lisäksi, että oikeustoimilain 33 § ei sovellu asiassa, koska AYY:llä ei ole ollut lahjanlupauksia annettaessa sellaista laillista oikeutta KY:n varallisuuteen, joka voisi rajoittaa KY:n toimintavaltuuksia omaisuutensa lahjoittamisen suhteen. KY-säätiö toteaa väitteensä tueksi, että yliopistolain voimaantulolaki (559/2009) ei ollut voimassa KY:n sitovan lahjanlupauksen tekohetkellä 30.10.2008, ja että AYY on ollut olemassa vasta 1.1.2010 lähtien. KY-säätiön mukaan näin ollen on mahdotonta, että AYY:llä olisi ollut laillinen oikeus, jota 17.11.2008 annetut lahjakirjat olisivat rikkoneet oikeustoimilain 33 §:n tarkoittamalla tavalla.

Olennaista asiassa on, että KY ja KY-säätiö ovat lahjoituspäätösten tekohetkellä vuonna 2008 tienneet, että silloin lahjoitettu omaisuus tulisi siirtymään AYY:lle yliopistolain uudistuksen myötä. Tämä on asiassa riidatonta, sillä lahjoitusten toteutumisen ehtona jopa oli, että yliopistolain uudistus tulee voimaan. Lahjoitusten ehdollisuudesta voidaan tehdä kaksi päätelmää:

- KY, KY-säätiö ja näiden puolesta toimineet samat henkilöt olivat tietoisia yliopistolain uudistuksen sisällöstä ylioppilaskuntien omaisuuden suhteen lahjoitusten tekohetkellä; ja
- KY:n tarkoitus lahjanlupauksia antaessa oli nimenomaisesti välttää tai vähentää kyseisen uudistuksen vaikutuksia, jotka veisivät kyseisiä varallisuuseriä pois kauppatieteen ylioppilaiden yksinomaisesta käytöstä.

Kuten edellä tässä vastalausumassa on perustellusti voitu todeta, järjestelyyn osallistuneet tiesivät itse asiassa jo talvella 2007 tulossa olevasta lainmuutoksesta. KY hankki jo loppuvuodesta professori Halilan lausunnon²⁸, ja professori Tuorin lausunnon helmikuussa 2008²⁹. Järjestelyyn osallistuneet kävivät tapaamassa hallitusneuvos Nurmea jo talvella 2008 ja tulivat hyvin tietoisiksi siitä, miten kyseenalaisena lakiuudistusta valmistellut virkamies lahjoitusajatusta piti ja varoitti heitä jopa vahingonkorvausvastuusta.

²⁷ Neuvottelumuistio KY:n ja opetusministeriön virkamiesten tapaamisesta keväältä 2008 (AYY:n kirjallinen todiste 19).

²⁸ KY:n hankkima lausunto Heikki Halilalta (AYY:n kirjallinen todiste 4(a)).

²⁹ KY:n hankkima lausunto Kaarlo Tuorilta (AYY:n kirjallinen todiste 4(c)).

KY-säätiö esittää lisäksi, että oikeustoimilain 33 § on poikkeussäännös, jota on sovellettava ainoastaan varovaisesti ja rajoitetusti ja toteaa, että säännös soveltuu ainoastaan oikeustoimen tekohetken olosuhteisiin. AYY:n kanteessa on kysymys suurimmalta osin KY-säätiön menettelystä ja tietoisuudesta lahjoitusten tekohetkellä ja sitä edeltävistä tapahtumista. Moitittava menettely on lukuisten vaiheiden pitkä prosessi. Osin nämä vaiheet kohdistuvat aikaan 17.11.2008 jälkeen eli lahjakirjojen tultua allekirjoitetuiksi. Näillä allekirjoituksen jälkeisillä tapahtumilla on merkitystä paitsi oikeustoiseikkoina (aiheuttavat osaltaan menettelyn kunnianvastaisuuden) myös todistelun kannalta (osoittavat osaltaan kokonaisuuden kunnianvastaisuuden). Nämä seikat tukevat sitä AYY:n kantaa, että järjestely kokonaisuudessaan on sopimaton ja hyvän tavan vastainen.

KY-säätiö on myös listannut vastauksessaan tilanteita, joihin oikeustoimilain 33 § tyypillisesti voisi soveltua, ja katsonut, ettei käsillä oleva tilanne vastaa mitään niistä (KY-säätiön vastauksen sivu 53). Todettakoon vastoin KY-säätiön esittämää, että tässä tapauksessa kyse nimenomaisesti on KY-säätiön esittämän listan kohdan d mukaisesta tilanteesta, jossa sopijapuoli on menettelyllään saanut aikaan olosuhteen, jonka vallitessa oikeustoimeen vetoaminen on kunnianvastaista ja arvotonta. Lahjoitusten tekohetkellä KY ja KY-säätiö tietoisina lainsäätäjän tarkoituksesta, että KY:n omaisuus siirtyisi kokonaan uudelle ylioppilaskunnalle AYY:lle, estivät tämän tarkoituksen toteutumisen tekemällä riidan kohteena olevat lahjoitusjärjestelyt. Kyseinen tietoisuus ja siitä seurannut AYY:n oikeuksien loukkaus ovat niitä seikkoja, joiden valossa lahjoitusjärjestelyä on pidettävä kunnianvastaisena ja arvottomana.

KY-säätiö myös väittää, että Suomen oikeusjärjestykseen ei sisälly oman tietämyksen hyväksikäytön tietoa. Oikeustoimilain 33 § juuri kieltää sellaisen oman tietämyksen käytön, joka loukkaa toisen oikeutta tavalla, joka ei vastaa vallitsevaa oikeus- ja moraalikäsitystä. Esimerkiksi markkinatuntemuksen käyttäminen neuvotteluissa itselleen hyvän neuvottelutuloksen aikaansaamiseksi on täysin eri asia, eikä ole mitenkään rinnastettavissa tässä tapauksessa tapahtuneeseen. KY-säätiön väite on lisäksi ristiriidassa sen oman väitteen kanssa: vastauksen sivulla 53 KY-säätiö katsoo, että vaikeneminen jostain seikasta saattaa johtaa oikeustoimilain 33 §:n vastaiseen tilanteeseen.

Yhteenvetona todettakoon, että KY-säätiö ei ole esittänyt asiassa mitään, minkä vuoksi oikeustoimilain 33 §:n soveltumista asiaan tulisi epäillä. Yllä esitetyn perusteella oikeustoimilain 33 § tulee sovellettavaksi asiassa.

Mitä puolestaan tulee lahjoitusten arviointiin oikeustoimilain 33 §:n alla, lahjoitusjärjestelyt ovat pätemättömiä vastoin KY-säätiön väitteitä. Todettakoon aluksi selvyuden vuoksi KY-säätiön antaman vastauksen perusteella, että asiassa riitaista ainoastaan, ovatko kyseiset lahjoitukset tehty olosuhteissa, jotka aiheuttavat niiden pätemättömyyden oikeustoimilain 33 §:n mukaisesti.

Lahjoitusjärjestelyt ovat lainsäätäjän tarkoituksen vastaisia ja rikkovat AYY:n oikeuksia KY:n seuraajana. AYY:n asianosaisasemasta ja sen laillisista oikeuksista on jo lausuttu jaksoissa 5.2, 5.3 ja 8.1. Mitä puolestaan tulee tapahtumien ajalliseen kulkuun, merkittävää ei niinkään ole, oliko yliopistolain voimaantulolaki, jonka 8 §:n KY:n ja KY-säätiön väliset lahjoitustoimet rikkovat, voimassa olevaa oikeutta lahjanlupauksen tekohetkellä tai koska se esiteltiin eduskunnalle. Merkittävää on, että lahjanlupaukset oli sovittu toteutuviksi ajallisesti vasta silloin, kun on selvää, että yliopistolain lahjanlupaushetkellä oletettu uudistus tulee toteutumaan. KY:n ja KY-säätiön puolesta toimineiden tietoisuus menettelyn kunnianvastaisuudesta ja arvottomuudesta on kiistatonta.³⁰ Järjestely tähtäsi yliopistolain uudistuksen vaikutusten välttämiseen, ja se, että tämä tavoite on käytännössä toteutunutkin, osoittaa, että laki on tullut voimaan KY:n ja KY-säätiön ennakoimassa muodossa.

³⁰ Ks. AYY:n kirjalliset todisteet 5, 6, 13 ja 15.

KY-säätiön väite, että AYY:llä ei ollut minkäänlaista oikeutta lahjoitettuun omaisuuteen sitovan lahjanlupauksen antohetkellä, osoittautuu viimeistään vääräksi ja harhaanjohtavaksi lahjakirjojen ehtojen perusteella. Lahjakirjoissa tehdään selkeä viittaus luonnokseen hallituksen esitykseksi Eduskunnalle uudeksi ylioppilaslainsiksi 14.8.2008. KY on tehnyt lahjoituspäätökset 30.10.2008, ja lahjakirjat on puolestaan allekirjoitettu 17.11.2008. On selvää, että KY-säätiö oli tietoinen lainuudistuksen sisällöstä lahjakirjojen allekirjoitushetkellä ja tiesi, että KY:n omaisuus tulisi siirtymään AYY:lle yliopistolain uudistuksen toteutuessa. Kyseisestä ehdosta näin ollen ilmenee, että KY ja KY-säätiö katsoivat lahjoituksen tekohetkellä, että AYY:llä on erityislainsäädännön perusteella tuleva oikeus lahjoitettuun omaisuuteen, ja halusivat siirtää kyseisen omaisuuden pois AYY:lle siirtyvän omaisuuden piiristä. Merkittävää ei ole niinkään, oliko AYY:llä varsinaista omistusoikeutta lahjanlupausten antohetkellä.

Yllä olevasta myös seuraa, että KY:n ja KY-säätiön tarkoitus lahjoitusten suhteen ei voinut olla mikään muu kuin yliopistolain uudistuksen ylioppilaskuntien omaisuuden siirtämistä koskevien säädöksiä välttämisen. Tämä tarkoitus ja KY:n ja KY-säätiön toimet asiassa ovat juuri sellaisia toisen oikeutta loukkaavia oikeustoimia, joita oikeustoimilain 33 § on tarkoitettu korjaamaan. Asiassa on lisäksi otettava huomioon järjestelyn ainutlaatuisuus.

KY-säätiön tekemä vertaus verotusta koskeviin lakeihin suhteessa niiden ajalliseen soveltamiseen on ilmeisen väärä. Olennaisimmat erot tässä kysymyksessä ovat, että tulevan lainsäädännön varalta tehdyt verotukselliset järjestelyt eivät riko kolmannen osapuolen oikeuksia, eikä niitä voi arvioida oikeustoimilain pätemättömyysperusteiden tai muiden pätemättömyysperusteiden valossa.

KY-säätiö vetoaa myös siihen, että lahjanlupausten tekohetkellä KY:n toimintaa säänteli vanha yliopistolaki ja KY:n perussäännöt, joista viimeisimmän mukaan ylioppilaskunnan varat tuli käyttää kauppätieteiden opiskelijoiden hyödyksi, kuten väitetysti tapahtui lahjoitusten myötä. Tämäkin on virheellinen ja vääritelevä käsitys. Kauppätieteiden ylioppilaat siirtyivät AYY:n jäseniksi yliopistolain uudistuksen myötä. Näin ollen omaisuserien siirtyminen olisi hyödyttänyt myös heitä. Kuten kohdassa 6.4 on todettu, lahjoituksilla oli negatiivinen vaikutus AYY:hyn ja sen jäsenistöön. Näin ollen ei voi väittää, että tulevat kauppätieteiden ylioppilaat ovat yksinomaan hyötynneet lahjoituksista, erityisesti koska kaikki kauppätieteiden ylioppilaat eivät ole KY-yhdistyksen jäseniä.

KY, KY-säätiö ja niiden puolesta toimineet samat henkilöt olivat subjektiivisesti nähneet lahjoitukset kyseenalaisina ja ilmeisesti moitittavina, mistä johtuen niitä on arvosteltava myös objektiivisesti moitittavina.

Yllä esitetyn perusteella lahjoitustoimet on tehty sellaisissa olosuhteissa, että KY-säätiön on kunnianvastaista ja arvotonta vedota niihin.

8.2.2 KY:n ja KY-säätiön välinen lahjoitusjärjestely on oikeustoimilain 36 §:n vastainen

AYY:n muut kanneperusteet kuin vetoaminen oikeustoimilain 36 §:n tarkoittamaan kohtuuttomuuteen ja sovitteluun johtavat, mikäli ne tai jokin niistä hyväksytään tuomion perusteeksi, lahjoitusten pätemättömyyteen. Lisäksi AYY vaatii, että lahjoitukset katsotaan pätemättömiksi oikeustoimilain 36 §:n perusteella tai toissijaisesti, että niitä kohtuullistetaan saman lainkohdan perusteella.

Mikäli käräjäoikeus katsoisi vastoin AYY:n perusteltua kantaa, ettei lahjoituksia tule julistaa pätemättömiksi, on lahjoituksia ja niiden ehtoja arvioitava oikeustoimilain 36 §:n valossa. AYY väittää, että tosiseikat, joihin AYY on haastehakemuksessaan ja edellä tässä vastalausumassa vedonnut pätemättömyysväitteensä tueksi, osoittavat, että lahjakirjojen ehdot, joiden mukaan KY lahjoitti haastehakemuksessa yksilöidyn omaisuuden KY-säätiölle, ovat kohtuuttomia ja ne tulee jättää kokonaan huomioon ottamatta. Tämä tarkoittaa sitä, että lahjakirjat tulee ensisijaisesti jättää kokonaisuudessaan huomiotta. Toissijaisesti ai-

nakin lahjoitetun omaisuuden määrää tulee sovittamalla alentaa olennaisesti. Siltä osin kuin lahjoitetun omaisuuden arvo ylitti 4.200.000 euroa eli kymmenen prosenttia lahjoitusten nettoarvosta, on lahjoitusten määrää pidettävä kohtuuttomana.

Kuten edellä tässä vastalausumassa on esitetty, kohtuuttomuus johtuu muun ohella siitä, että KY, KY-säätiö ja näiden molempien puolesta toimineet samat henkilöt käyttivät hyväkseen yksipuolisesti asemaansa, eikä loukattu osapuoli AYY päässyt millään tavoin vaikuttamaan lahjoituksiin. Kohtuuttomuuden aiheuttaa myös se, että AYY:lle siirtyi KY:n varoista siirtyi vain vähäisenä pidettävä osa. Kohtuusarviointin kannalta merkityksellistä on, että KY lahjoitti silloin vallinneissa oloissa sen talouden kannalta merkityksettömimmän, ja määrällisesti pienemmän, osuuden omaisuudestaan AYY:lle.

Tuomioistuimen tulee sovittelua harkitessaan ottaa oikeustoimilain 36 §:n mukaan huomioon:

1. oikeustoimen koko sisältö;
2. osapuolten asema (tässä tapauksessa myös AYY:n asema);
3. oikeustointa tehtäessä vallinneet olosuhteet;
4. myöhemmät olosuhteet.

Tämän jutun tosiseikat osoittavat, että kaikki edellä luetellut kriteerit johtavat siihen, että sovitteluun on aihetta, mikäli lahjoituksia ei julisteta pätemättömiksi, mitä AYY kuitenkin siis ensisijassa vaatii. Jos käräjäoikeus puolestaan katsoo lahjat kokonaisuudessaan kohtuuttomiksi ja määrää ne sovittelulla kokonaisuudessaan raukeamaan, ei lahjojen muiden ehtojen voimaan jättämiselle ole perusteita. Riidanalaiset lahjat on määrättävä tällöin kokonaisuudessaan raukeamaan.

KY:n, KY-säätiön ja näiden puolesta toimineiden samojen henkilöiden toiminta on nähtävissä pitkänä prosessina, jossa on eri vaiheita, jota kaikki tähtäsivät AYY:n etujen loukkaamiseen ilman, että AYY:lle varattiin mitään mahdollisuutta puuttua asiaan. Kokonaisjärjestely muodostui kohtuuttomaksi 1.1.2010, kun uusi yliopistolaki tuli voimaan, mistä lahjojen osapuolet olivat jo varhain etukäteen tietoisia.

Lahjoitukset tulee siis jättää huomioon ottamatta tai niitä tulee vähintäänkin sovitella oikeustoimilain 36 §:n perusteella.

8.2.3 Kyseessä on kielletty itsekontraointi

Tosiseikastoon kuuluu riidattomana seikkana, että KY:n edustajiston, hallituksen ja talousvaliokunnan jäsenet toimivat yhdistyksen ja KY-säätiön perustamis- ja lahjoitusmenettelyssä aktiivisesti. Syynä tähän oli, että he halusivat saada aikaan tilanteen, jossa KY:n varoja siirretään mahdollisimman suurena määrin pois julkisoikeudelliselta ylioppilaskunnalta yksityiselle säätiölle ja yhdistykselle. Näistä samoista henkilöistä muodostui sittemmin sekä yhdistyksen että KY-säätiön kaikki hallintoelimet. AYY pitää edelleen moitittavana, että KY:n hallintoelimissä toimineet henkilöt toimivat samalla myös lahjan saajan puolesta. Tätä voidaan arvioida esteellisyytilanteena.

Tämä samojen henkilöiden toimimista sekä antajan että saajan hallintoelimissä tulee arvioida itsekontraointina ja/tai edustusvallan yhtymisenä. Kirjallisuudessa on katsottu, että näihin tilanteisiin liittyy ilmeisiä ongelmia päämiesten (KY - KY-säätiö) kannalta.³¹ Vaikka sopimus olisikin edustajan kelpoisuuden piirissä, siitä ei näissä erityisissä sopimuksentekoasetelmissa välttämättä seu-

³¹ Ks. esim. Hemmo, Sopimusoikeus I, s. 461.

raa, että edustajan menettely olisi moitteetonta. Intressiristiriita tekee edustusvallan yhtymis- ja itsekontrahtointitilanteissa sopimukset ongelmallisiksi.

Haastehakemukseen on liitetty professori Toiviaisen lausunto, jossa esteellisyttä on käsitelty ja todettu se kielletyksi ja moraalisesti vääräksi.³² Erillislainsäädäntöön perustuvan julkisoikeudellisen yhteisön edustajat ryhtyivät toimimaan yksityisen yhdistyksen ja säätiön puolesta saadakseen KY:ltä mahdollisimman paljon omaisuutta, mikä on selvästi toimintana moitittavaa Pohjoismaissa (myös Suomessa) on tällaiseen sopimuksentekotapaan suhtauduttu torjuvasti. Kyseessä on kielletty, kolmannen tahon vahingoksi tapahtuva itsekontrahtointi.

AYY vaatii, että lahjoitukset tulee julistaa pätemättömiksi, koska itsekontrahtoinnilla ja edustusvallan yhtymisellä on voitu tehdä tietoisesti lainsäätäjän tarkoitusta ja siten AYY:tä loukkaava järjestely.

8.2.4 Lahjoitukset ovat hyvän tavan vastaisia

Itsenäisenä, jopa korjaantumattomana pätemättömyysperusteena on oikeudessamme pidetty hyvän tavan vastaisuutta.³³ KY:n ja KY-säätiön tarkoitus kiertää yliopistolain uudistus ja välttyä sen vaikutuksilta johtaa myös siihen, että heidän toimensa tämän tavoitteen aikaansaamiseksi on myös arvioitava hyvän tavan vastaisiksi. AYY:n käsitys on, että KY, KY-säätiö ja niiden puolesta toimineet samat henkilöt syyllistyivät hyvän tavan vastaiseen menettelyyn pyrkimällä nimenomaan AYY:n vahingoksi siirtämään valtaosan KY:n omaisuudesta pois ylioppilaskunnalta, AYY:ltä.

AYY:n väite siitä, että jo lahjoitusten ehdollisuus osoittaa niiden hyvän tavan vastaisuuden, ei vääristele tapahtumien kulkua, niin kuin vastaaja väittää. Se osoittaa, että lahjoitukset olisivat toteutuneet sellaisinaan ainoastaan, mikäli KY lakkaisi olemasta yliopistolain uudistuksen seurauksena. Ehdon selkeä sanamuoto ei jätä tulkinnanvaraa KY:n tosiasiallisesta tarkoituksesta. On selvää, että KY ja KY-säätiö tekivät kyseiset lahjakirjat välttääkseen KY:n omaisuuden siirtymisen AYY:lle. Näin ollen AYY:n väitteeseen ei sisälly KY-säätiön väittämää tapahtumienkulun vääristelyä.

Lahjoitus on AYY:n väittämällä tavalla hyvän tavan vastainen, koska KY toimi lainsäätäjän tarkoitusta ja tahtoa vastaan tehdessään lahjoitukset. Vastaaja pyrkii antamaan harhaanjohtavan kuvan, että lahjoitukset eivät liittyneet ainoastaan yliopistolain uudistukseen ja että KY:n toimintaa pyrittiin yksityistämään muussakin tarkoituksessa. Kun otetaan huomioon omaisuus, joka KY:hyn jäi lahjoitusten jälkeen, on ilmeistä, että se ei olisi enää edes pystynyt huolehtimaan sille kuuluvasta toiminnasta. Lahjoitusten ehdollisuus osoittaa, että tämä on ollut myös KY:n käsitys asiasta. Se ei ilmeisesti uskonut pystyvän jatkamaan toimintaansa itsenäisenä ylioppilaskuntana ilman lahjoitettua omaisuutta, vaan olisi perinyt sen takaisin, mikäli yliopistolainuudistus ei olisi toteutunut. Lahjoitusten ehdollisuus myös osoittaa, että KY:llä ja KY-säätiöllä ei ollut aikomusta siirtää osaa KY:n toiminnasta KY-säätiölle, mikäli yliopistolainuudistus ei olisi toteutunut.

Vaikka ylioppilaskunnat sinänsä voisivatkin siirtää joltakin osin, vähäisessä määrin toimintaansa yksityiselle toimijalle ja säätiöidä omaisuuttaan, tässä tapauksessa KY:n ja KY-säätiön toiminta on ollut hyvän tavan vastaista, koska KY:n ja KY-säätiön nimenomainen tarkoitus lahjoitustoimissa oli kiertää tuleva lainsäädäntö, ja pyrkiä välttämään sitä seurausta, että KY:n yleisseuraaja AYY saisi haltuunsa KY:n omaisuutta.

³² OTT Heikki Toiviaisen asiantuntijalausunto, 14.10.2010 (AYY:n liite B).

³³ Ks. esim. Hemmo, Sopimusoikeus I, s 311.

Lahjoituksilla on näin ollen loukattu KY:n lakisääteisen seuraajan oikeuksia tavalla, joka on hyvän tavan vastainen.

8.2.5 Lahjoituksiin liittyvä oikeuden väärinkäyttö

Oikeudessamme on suhtauduttu torjuvasti tilanteeseen, jossa muodollisesti pätevään oikeuteen vedotaan sellaisen tavoitteen saavuttamiseksi, joka on ristiriidassa kyseisen oikeuden taustalla olevien arvokäsitysten kanssa. Oikeuden väärinkäytön kieltä voi saada merkitystä silloin, kun jonkin menettelyn tarkoituksena on toisen shikaaninomainen vahingoittaminen tai kun näennäisesti sallitulla toimella pyritään hylättävään päämäärään.³⁴ Tästä tässä jutussa on kyse.

KY-säätiö kiistää, että lahjoitusjärjestelyyn liittyisi oikeuden väärinkäyttöä perustuen Hemmon edellä kuvattuun kantaan. AYY:n mielestä Hemmon kanta ei tue KY-säätiön kiistämistä, sillä kyseessä on juuri ollut pyrkiminen näennäisesti sallitulla toimella hylättävään päämäärään.

Toiseksi KY-säätiö viittaa myös Linnan käsitykseen oikeuden väärinkäytön kiellon sisällöstä. Linna kirjoittaa KY-säätiön siteerauksen mukaan, että oikeuden väärinkäytöstä on kyse, jos muodollisesti oikeasta oikeuden käyttämisestä tulee niin moitittavaa, että toiminnalle ei anneta oikeussuojaa. Esimerkiksi Linna antaa menettelyn, joka on muodollisesti sallittua oikeuden käyttämistä, mutta on kuitenkin yksittäistapauksessa hylättävää, koska toiminnassa ei oteta riittävässä määrin huomioon toisten oikeuksia tai yhteiskunnan perusarvoja. Merkittävää on, että oikeuden käyttö loukkaa toisen suojattua oikeutta, ja että toimi on tosiasiallisesti varsinaisen tarkoituksensa vastainen. Juuri tästä on kyse KY:n ja KY-säätiön välisissä lahjoitustoimissa. Lahjoituksia tulee siviilioikeudellisesti arvioida myös näkökulmasta, olivatko ne sallittuja ottaen huomioon KY:n ja KY-säätiön tietoisuuden lainsäädännön tulevasta tilasta ja sen myötä siitä, että KY:n omaisuus tulisi siirtymään uuden lain perusteella AYY:lle sellaisenaan.

Näin ollen lahjoitustoimiin sisältyi myös oikeuksien väärinkäyttöä.

8.2.6 Lahjoitukset rikkovat shikaanikieltoa

AYY uudistaa väitteensä, että lahjoitusjärjestely rikkoi myös shikaanikieltoa, jota voi arvioida itsenäisenä perusteena tai osana oikeustoimilain 33 §:n tarkoitamaa kunnianvastaaisuutta ja arvottomuutta.

Heikki Toiviainen on lausunnossaan (kantajan haastehakemukseen liitetty muu liite B) maininnut, KY:n julkisoikeudellinen luonne erityisesti korostaa toiminnan shikaaninomaisuutta (s. 16). Lahjoitusjärjestelyn ainoa tarkoitus oli siis välttää yliopistolain uudistuksen seurauksena tapahtuvaa KY:n omaisuuden siirtymistä AYY:lle. Mikäli lakiuudistusta ei olisi tapahtunut, KY:llä ei olisi ollut mitään intressiä tehdä kyseisiä lahjoitustoimia, mikä oli myös huomioitu lahjakirjojen ehdollisuudessa.

On huomattava, että vaikka on sallittua, että oikeutta käytetään toista vahingoittavasti, tällä tarkoitetaan sellaista oman oikeuden vahvistamista, joka lain sallimalla tavalla vaikuttaa myös toisen osapuolen oikeuksiin. KY:n antamat lahjat eivät olleet tällaisia oikeustoimia, vaan kyseessä on oikeustoimilain 33 §:n vastainen järjestely, eikä sille näin ollen voida löytää legitiimiä intressiä.

Todettakoon vielä, että jos kyseinen omaisuus olisi siirtynyt AYY:lle, se olisi edelleen palvellut kauppatieteen ylioppilaita. On huomattava, että AYY:n intressit eivät ole KY:n intressien vastaisia. Näin ollen lahjoitustoimien tarkoitus ei voi olla KY-säätiön väittämä kauppatieteen opiskelijoiden etujen ajamisen.

³⁴ Ks. esim. Hemmo Sopimuslaki I, s. 58.

KY:n ja KY-säätiön väliselle lahjoitusjärjestelylle ei ole olemassa perusteltua oikeudellista intressiä. Näin ollen niiden on katsottava rikkovan myös shiikanikieltoa.

8.2.7 Lahjojen täytäntöönpanon edellytykset eivät ole täyttyneet

Oikeustoimilakiliitännäisten pätemättömyysperusteiden ohella AYY on vaatinut, että lahjoitukset julistetaan pätemättömiksi, koska niitä ei ole asianmukaisesti pantu täytäntöön lahjanlupausten edellyttämällä tavalla, vaikka lahjanlupauksia olisikin pidettävä sitovina.

Haastehakemuksessa on kuvattu tapahtumakulku, jolla lahjat pyrittiin toteuttamaan muodollisesti oikein. Täytäntöönpanossa käytetty escrow-järjestely tähtäsi yksinomaan siihen, että 1.1.2010 itsenäiseksi oikeushenkilöksi tuleva AYY ei voisi estää lahjojen täytäntöönpanoa. Mitään muuta järkevää syytä poikkeusjärjestelylle ei ole. Käytetty escrow-järjestely ei vastaa lahjanlupausten asianmukaista täyttymistä.

Yllä olevan perusteella AYY:n mielestä lahjat tulee peräyttää myös siksi, ettei niitä pantu täytäntöön lahjanlupausten edellyttämällä tavalla.

8.2.8 KY-säätiön esittämästä asiantuntijatodistelusta ja viittauksista oikeuskäytäntöön

Todettakoon alkuun, että KY-säätiön väite, että oikeudelliset asiantuntijat eivät ole nähneet estettä KY:n ja KY-säätiön lahjoitusjärjestelylle, ei saa kyseisistä asiantuntijalausunnoista tukea KY-säätiön väittämässä laajuudessa (vastauksen jakso 3.5.1.3). KY-säätiö esimerkiksi siteeraa vastauksessaan professori Heikki Halilaa, joka toteaa, että julkisen tehtävän harjoittamiseen tällä hetkellä tai tulevaisuudessa tarvittavaa omaisuutta ei tule lahjoittaa, mikä tukee enemmänkin AYY:n kuin KY-säätiön väitteitä.

KY-säätiön lainaukset OTL Juha Viertolan lausunnosta perustelevat yleisellä tasolla ylioppilaskunnan toiminnan yksityistämisen ja ylioppilaskunnan omaisuuden säätiöimisen sallittavuutta. Ensinnäkin OTL Juha Viertolan lausuntoja arvioitaessa on otettava huomioon, että KY ja KY-säätiö ovat konsultoineet häntä lahjoituksia valmisteltaessa. Toiseksi asiassa on riidatonta, että ylioppilaskunnan toiminnan yksityistäminen ja ylioppilaskunnan omaisuuden säätiöiminen tietyissä rajoissa on sallittua. Tässä tapauksessa KY:n ja KY-säätiön lahjoitusjärjestelyjen moitittavuus perustuu siihen, että kyseiset järjestelyt loukkasivat AYY:n eli KY:n yleisseuraajan oikeuksia ei-hyväksyttävällä tavalla.

KY-säätiön lainaama professori Kaarlo Tuorin lausunto myös tuo ilmi, että julkisia hallintotehtäviä harjoittavan ylioppilaskunnan harkintavalta omaisuuden lahjoittamisen suhteen on rajoitettu. AYY:n tietojen mukaan professori Tuori yllättyi myöhemmin saatuaan tietää, kuinka suuren osan nettovaroistaan KY lahjoitti KY-säätiölle.

KY-säätiön väite, että hallitusneuvos Eerikki Nurmi olisi antanut lausuntonsa yksityishenkilönä, on merkillinen. On selvää, että hallitusneuvos Nurmi on antanut kyseisen lausunnon lainuudistuksen valmistelua johtaneena hallitusneuvoksena ja esittänyt näkemyksensä, että omaisuus kokonaisuudessaan tulisi siirtää, ja että omaisuuden luovuttaminen voi johtaa jopa vahingonkorvausvelvollisuuteen. KY-säätiön lainaus Nurmen lausunnossa toteaa käytännössä saman kuin Viertolan ja Tuorin lausunnot: ylioppilaskunnan lahjoituskompetenssi tulee viimeistään vastaan, kun lahjoitus koskee merkittävää osuutta ylioppilaskunnan omaisuudesta. Lahjoituksien arvo verrattuna KY:n koko omaisuuden arvoon lahjoitushetkellä oli huomattavan suuri, kuten KY-säätiö itsekin toteaa (vastauksen sivu 62).

KY-säätiö siteeraa myös pitkälti valtiosihteeri Heljä Misukan sähköpostia 22.10.2008 sen osoittamiseksi, että riidassa ei ollut alun perin kyse lahjoitusten

oikeudellisesta pätevyydestä vaan sopimukseen pääsemiseen omaisuuden jakamisesta. Tällä seikalla ei ole merkitystä riidan ratkaisemisen kannalta.

KY-säätiön väitteet koskien Nurmen ja Misukan lausuntoja tekee kummalliseksi erityisesti se, että KYH Tulevaisuuskoulutus PowerPoint -esityksessä³⁵ on selkeästi tuotu esiin, että opetusministeriö virkamiestasolla on ilmoittanut tukevansa ainoastaan ratkaisua, jossa yliopistokuntien omaisuus yhdistetään.

KY-säätiö siteeraa lisäksi korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä 31.12.2009 T 3736 osoittaakseen, että korkein hallinto-oikeus ei ole nähnyt estettä lahjoituksille. On kuitenkin huomattava, kuten aiemmin on jo esitetty, että lahjoitusten hallinto-oikeudellinen ja siviilioikeudellinen arviointi ovat toisistaan erillisiä asioita, ja koskevat eri seikkoja. Hallinto-oikeudessa käyty menettely on koskenut KY:n kompetenssia tehdä kyseiset lahjoitukset, kun taas tämä asia koskee kysymystä siitä, loukkaavatko KY:n ja KY-säätiön välinen lahjoitusjärjestely AYY:n oikeuksia moitittavalla tavalla.

KY-säätiö viittaa lisäksi viiteen tapaukseen varojen säätiöimisestä (vastauksen sivut 63–64), joiden se katsoo vastaavan nyt käsillä olevaa tapausta. Näiden tapauksien lisäksi KY-säätiö myös luetteloi tilanteita, joissa KY:tä vastaavat organisaatiot ovat lahjoittaneet omaisuuttaan yksityisille säätiöille. Todettakoon jälleen, että AYY ei kiistä varallisuuden säätiöimisen hyväksyttävyyttä yleisellä tasolla. Tämän takia KY-säätiön viittaamat tapaukset eivät ole relevantteja tämän asian kannalta. Missään KY-säätiön mainitsemissa tapauksissa ei nimittäin ole oikeudellisesti arvioitu säätiöimisen pätevyyttä lahjoituksenantajan yleisraajan oikeuksien loukkaamisen näkökulmasta, ja näin ollen ne eivät anna suuntaviivaa tälle tapaukselle.

KY-säätiö ei ole esittänyt asiassa sellaista asiantuntijatodistelua, muuta todistelua tai oikeuskäytäntöä, jonka perusteella AYY:n väitteet voisi katsoa vääriksi.

9 **KY-säätiön velvollisuus palauttaa lahjoitettu omaisuus tai sen sijaan tullut omaisuus ja sen tuotto AYY:lle**

Järjestyksen vuoksi on syytä vielä perustella, miksi AYY on oikea taho saamaan lahjoitusten ollessa pätemättömiä omistukseensa ja hallintaansa, eli saamaan lahjoitetun omaisuuden palautuksena itselleen haastehakemuksessa yksilöidyn omaisuuden, sen sijaan tulleen omaisuuden ja sen tuoton.

AYY:n oikeus perustuu ensiksikin yliopistolain voimaanpanosta annetun lain 8 §:ään. Ei ole olemassa sellaista muuta, jolle pätemättömien lahjojen kohteena oleva omaisuus voisi mennä. AYY:n oikeus saada omaisuus itselleen perustuu myös itse lahjakirjoissa olevaan ehtoon:

”Mikäli lainvoimaisessa tuomioistuimen päätöksessä lahjoitus on katsottu mitättömäksi tai muutoin lain taikka asetuksen vastaiseksi, palautuu Lahjoitettava omaisuus KY:lle tai sen sijaan tullee ylioppilaskunnalle, mikäli lainvoimaisessa päätöksessä ei muuta määrätä. Lahjoitettava omaisuus palautuu KY:lle tai sen sijaan tullee ylioppilaskunnalle vain siltä osin, kuin tuomioistuimen päätöksessä lahjoitus on katsottu mitättömäksi tai muutoin lain taikka asetuksen vastaiseksi”

Edellä olevilla perusteilla AYY on oikeutettu vaatimaan pätemättömillä lahjoilla lahjoitetun omaisuuden itselleen, ja kyseinen omaisuus tulee palauttaa sille.

³⁵ Ks. KYH Tulevaisuuskoulutus Power Point -sarja (AYY:n kirjallinen todiste 15).

Oikeudenkäyntikuluista

AYY uudistaa haastehakemuksessa esitetyn oikeudenkäyntikuluvaatimuksensa. AYY pysyy edelleen myös siinä vaatimuksessaan, että siinäkin tapauksessa, että AYY:n katsottaisiin hävinneen jutun joko osaksi tai kokonaan, AYY:tä ei tule velvoittaa korvaamaan KY-säätiön oikeudenkäyntikuluja.

Vastaaja on tältä osin väittänyt, että AYY:llä ei olisi sellaista seuraajan asemaa, johon AYY voisi tämän vaatimuksensa perustaa. Voimaanpanolain 8 § ei tue vastaajan väitettä. Jo itse lahjakirjoissa on varauduttu siihen, että lahjat peruuntuvat, jolloin lahjoitettu omaisuus palautuu KY:lle tai sen sijaan tulleelle ylioppilaskunnalle eli AYY:lle. Lahjakirjoissa on jo nähty AYY KY:n seuraajana. Vastaajan väite AYY:ltä puuttuvasta seuraannosta on virheellinen.

Kyseissä lahjakirjan ehdossa kulusuojan saa (” ..tai sen puolesta toimineille henkilöille..”) muukin kuin tarkasti ottaen KY itse. AYY on tällainen henkilö.

Näin ollen KY-säätiön on korvattava AYY:n oikeudenkäyntikulut täysimääräisellä riippumatta jutun lopputuloksesta.

Kirjalliset todisteet, henkilötodistelu ja todistusteemat

Kantaja tulee ilmoittamaan saatuaan vastaajan toisen lausuman ja viimeistään jutun suullisessa valmistelussa todistajina kuultavien henkilöiden nimet ja todistusteemat, joista heitä kuullaan. Vastaavasti kantaja varaa oikeuden täydentää kirjallista todisteluaan viimeistään jutun suullisessa valmistelussa.

AYY lisää tässä vaiheessa todisteluunsa seuraavat kirjalliset todisteet:

- 19) Neuvottelumuistio KY:n ja opetusministeriön virkamiesten tapaamisesta keväältä 2008

Todistusteema:

Omaisuuksien lahjoittaminen oli lainsäätäjän tarkoituksen vastaista ja KY ja KY-säätiö olivat tästä tietoisia.

- 20) TKY:n kirjelmä KY:n edustajiston jäsenille 29.10.2008

Todistusteema:

TKY ilmoitti vastustavansa lahjoituksia ja ilmoitti siirtävänsä varansa kokonaisuudessaan AYY:lle.

- 21) Tiedote 24.10.2008

Todistusteema:

TKY ilmoitti siirtävänsä varansa kokonaisuudessaan AYY:lle.

- 22) Laskelma kiinteistöyhtiöiden pääoman korosta vuodelta 2011

Todistusteema:

AYY:lle siirtyneiden asuntolakiinteistöjen tuotto on merkityksetön. AYY:lle siirtyneen omaisuuden arvo on pieni verrattuna KY-säätiölle lahjoitetun omaisuuden arvoon.

- 23) Selostus TTER Rahaston avustuskohteista AYY:n Internet sivuilla (ote otettu

9.10.2012)

Todistusteema:

TKY on siirtänyt omaisuutensa kokonaisuudessaan AYY:n kaikkien jäsenten käyttöön.

11.1 Muut liitteet

- (D) Eva Tammi-Salminen: Kolmannen mahdollisuus vedota oikeustoimilain pätemättömyysperusteisiin – näkökohtia ratkaisun KKO 2007:18 pohjalta, Lakimies 2007/3 s. 433.

Helsingissä 15. päivänä lokakuuta 2012

AALTO-YLIOPISTON YLIOPPILASKUNTA

Laati

Jouko Huhtala
asianajaja, Helsinki